

Nowe Horyzonty

Gmina Zalewo

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych
2022

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
DANE DEMOGRAFICZNE	6
METRYKA GMINY	8
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	8
<i>Procedura Niebieskiej Karty</i>	9
<i>Szkolenia pracowników socjalnych</i>	10
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	10
<i>Rynek alkoholowy</i>	11
ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	11
<i>Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży</i>	11
<i>Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży</i>	12
<i>Szkolenia pracowników socjalnych</i>	14
<i>Świetlice</i>	15
<i>Grupy samopomocowe</i>	15
<i>Punkt konsultacyjny</i>	16
PRZESTĘPCZOŚĆ.....	18
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	21
GRUPA BADANA.....	21
CEL BADANIA.....	22
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ	22
PRZEMOC W RODZINIE	25
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	26
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	31
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	32
UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH	34
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY ZALEWO.....	37
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	39

GRUPA BADANA.....	39
CEL BADANIA.....	39
WYNIKI BADAŃ.....	40
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	47
METODOLOGIA.....	47
CEL BADANIA.....	47
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	48
WYNIKI.....	51
<i>Substancje psychoaktywne: Alkohol</i>	<i>51</i>
<i>Substancje psychoaktywne: Papierosy</i>	<i>55</i>
<i>Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze</i>	<i>57</i>
<i>Przemoc w szkole</i>	<i>58</i>
<i>Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc</i>	<i>60</i>
<i>Hazard</i>	<i>67</i>
<i>Pozostałe uzależnienia behawioralne</i>	<i>71</i>
<i>Czas Wolny</i>	<i>73</i>
<i>Problemy i odczucia związane z edukacją zdalną w czasie pandemii covid-19</i>	<i>76</i>
<i>Metodologia</i>	<i>78</i>
<i>Cel badania.....</i>	<i>79</i>
<i>Grupa badana</i>	<i>79</i>
<i>Wyniki.....</i>	<i>80</i>
<i>ESPAD – podsumowanie</i>	<i>92</i>
PODSUMOWANIE	93

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2022 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, przemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Zalewo wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna,
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

DANE DEMOGRAFICZNE

Szczegółowe dane demograficzne pozyskane z Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Zalewo na dzień 31.12.2021 roku prezentuje poniższa tabela.

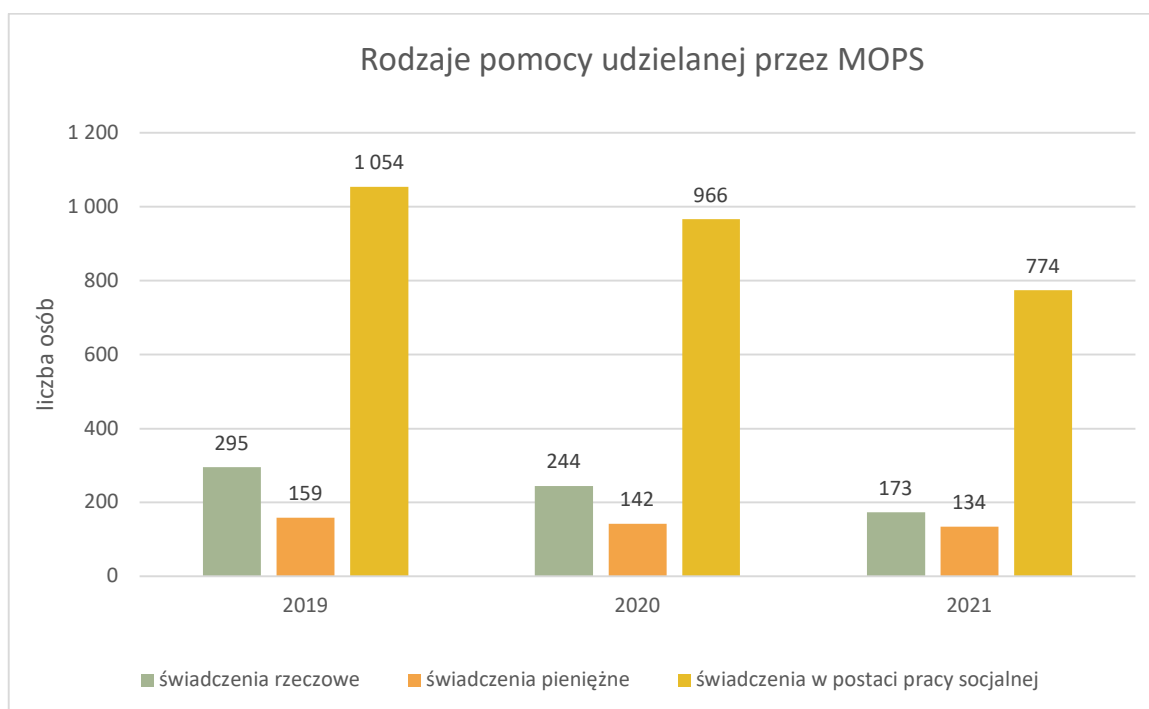
1. Liczba mieszkańców Gminy (31.12.2021): **6.571**
 - a. w tym kobiet: **3.275**
 - b. w tym mężczyzn: **3.296**
2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (31.12.2021): **1.178**
 - a. w tym kobiet: **565**
 - b. w tym mężczyzn: **613**
3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (31.12.2021): **4.048**
 - a. w tym kobiet: **1.819**
 - b. w tym mężczyzn: **2.229**
4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (31.12.2021): **1.345**
 - a. w tym kobiet: **894**
 - b. w tym mężczyzn: **451**
5. Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy:
 - a. 2019: **51**
 - b. 2020: **31**
 - c. 2021: **63**
6. Liczba orzeczonych rozwodów mieszkańców Gminy:
 - a. 2019: **18**
 - b. 2020: **6**
 - c. 2021: **11**
7. Liczba mieszkańców Gminy (31.12.2021):
 - a. stanu wolnego (kawaler/panna): **2.340**
 - b. stanu wolnego (wdowiec/wdowa): **524**
 - c. stanu wolnego (po rozwodzie): **308**
 - d. w związku małżeńskim: **2.700**
 - e. bez przypisanego stanu cywilnego: **699**

8. Liczba urodzeń żywych w roku 2021: **38**
 - a. w tym chłopcy: **21**
 - b. w tym dziewczynki: **17**
9. Liczba urodzeń żywych w roku 2020: **44**
 - a. w tym chłopcy: **28**
 - b. w tym dziewczynki: **16**
10. Liczba urodzeń żywych w roku 2019: **59**
 - a. w tym chłopcy: **33**
 - b. w tym dziewczynki: **26**
11. Liczba zgonów w roku 2021: **100**
 - a. w tym mężczyźni: **56**
 - b. w tym kobiety: **44**
12. Liczba zgonów w roku 2020: **87**
 - a. w tym mężczyźni: **47**
 - b. w tym kobiety: **40**
13. Liczba zgonów w roku 2019: **89**
 - a. w tym mężczyźni: **48**
 - b. w tym kobiety: **41**

METRYKA GMINY

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

<i>Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba rodzin ogółem	434	442	356
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	36	31	19

Powody przyznawania pomocy społecznej			
(liczba osób)			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem	429	362	288
Niepełnosprawność	92	83	79
Bezrobocie	85	87	62
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	137	129	111
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	23	24	21
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	156	142	120
Alkoholizm	36	31	19
Inne	90	68	43
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową			
(liczba osób)			
	2021 r.	2020 r.	2021 r.
Pracuje	31	28	20
Nie pracuje, w tym bierni zawodowo	185	159	137
Inne	99	89	72

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

W związku z procedurą Niebieskiej Karty założono:			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem NK	13	26	15
Ośrodek Pomocy Społecznej	0	1	0
KRPA	0	1	0
Policja	13	24	15

SZKOLENIA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy MOPS	
2019	10
2020	6
2021	9

DZIAŁALNOŚĆ

GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

GKRPA			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Posiedzenie KRPA - ogółem	13	9	8
Przeprowadzone rozmowy	25	13	17
Kontrole punktów sprzedaży	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	20	9	4
Działalność Gminnej Komisji RPA			
Wniosków o leczenie odwykowe	23	21	11
Obecnie rozpoczęte sprawy	31	23	16
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	30	9	11
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	18	18	3

RYNEK ALKOHOLOWY

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych dla poszczególnych ich rodzajów (na dzień 31.10.2022 r.):

do spożycia poza miejscem sprzedaży – (wg zawartości alkoholu)	
do 4,5%	22
od 4,5% do 18%	22
powyżej 18%	20
do spożycia w miejscu sprzedaży – (wg zawartości alkoholu)	
do 4,5%	3
od 4,5% do 18%	1
powyżej 18%	1

W 2021 r. zorganizowano w formie terenowej szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych: „Odpowiedzialny sprzedawca w świetle obowiązujących przepisów prawa związanych ze sprzedażą i podawaniem napojów alkoholowych” – 29 punktów sprzedaży.

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY

2019 (nazwy: „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”):

Zrealizowano 6 programów profilaktycznych pn. „Smak życia, czyli debata o dopalaczach” w szkołach zlokalizowanych na terenie Gminy Zalewo (Boreczno, Dobrzyki, Zalewo). „Smak życia, czyli debata o dopalaczach” to program profilaktyczny autorstwa Krzysztofa Wojcieszka, twórcy wielu znanych programów profilaktycznych, który został przygotowany z inicjatywy Ministerstwa Zdrowia oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Celem programu jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

uczniowie: 104/ nauczyciele: 0/rodzice: 0

2020 (nazwy: „Spójrz inaczej”):

dla 7 grup zrealizowano program profilaktyczny pn. „Spójrz inaczej” skierowany dla dzieci i młodzieży szkolnej, którego celem jest zapobieganie uzależnieniom i innym destrukcyjnym zachowaniom oraz nieprawidłowej adaptacji społecznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym poprzez wspieranie prawidłowego rozwoju i rozwijanie umiejętności psychospołecznych kluczowych dla tego okresu rozwojowego (klasy I – III) oraz zapobieganie zachowaniom ryzykownym i destrukcyjnym w klasie szkolnej oraz problemom zdrowia psychicznego u dzieci w wieku 10 – 13 lat.

Ogromny wpływ na realizację w/w Gminnych Programów miały obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne wynikające z pandemii COVID-19. Znacznie ograniczyły one możliwość realizacji wielu działań.

uczniowie: 155/ nauczyciele: 0/ rodzice: 0

2021 (nazwy: Debata i cukierki):

- DEBATA - Program rekomendowany w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dla 7 grup uczniów (łącznie 143 uczniów),
- CUKIERKI - znajdujący się na liście MEN Bezpieczna Szkoła + dla 5 grup uczniów (łącznie 174 uczniów).

uczniowie: 2317/ nauczyciele: 0/ rodzice: 0

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE SKIEROWANE DO DZIECI I MŁODZIEŻY

2020:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (liczba uczestników: 15)

udzielona została dotacja celowa na dofinansowanie organizacji wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży szkolnej z rodzin dysfunkcyjnych. W trybie konkursowym, wyłoniono realizatora zadania, tj. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze z siedzibą w Zielonej Górze. Kolonia została zorganizowana w nadmorskiej miejscowości Grzybowo (k. Kołobrzegu) dla 15 dzieci w terminie od 24.07.2019 r. do 03.08.2019 r. W ramach zadania dzieci miały możliwość uczestniczyć w zajęciach kulturalnych, sportowo - rekreacyjnych i profilaktycznych.

- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (liczba uczestników: 20)

udzielona została dotacja celowa na dofinansowanie zadania polegającego na organizacji pozalekcyjnych zajęć sportowych z elementami profilaktyki uzależnień. W trybie konkursowym, wyłoniono realizatora zadania, tj. Uczniowski Klub Sportowy „Ikar” z siedzibą w Dobrzykach. W zadaniu wzięło udział 20 uczestników. W ramach zadania zorganizowano zajęcia sportowo - rekreacyjne oraz zajęcia profilaktyczne z pedagogiem, psychologiem i pracownikiem MOPS-u w Zalewie, na których to dzieci i młodzież poprzez ruch i zabawę uczyły się współpracy w grupie oraz poznawała prawidłowe wzorce zachowań.

- Inne

- udział w Kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł” - w ramach kampanii uzyskano materiały edukacyjne z zakresu przeciwdziałania wyuczonej bezradności wśród dzieci i młodzieży (scenariusze, karty pracy, ulotki, plakaty), które zostały przekazane do szkół- ok. 300;

- zorganizowano 16 warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej z zakresu przemocy i agresji rówieśniczej – ok. 300 (brak szczegółowych danych);

- dofinansowanie dwóch turnusów „Zielonych wakacji” organizowanych przez Miejsko-Gminne Centrum Kultury w Zalewie – 22 uczestników.

2021:

- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (liczba uczestników: 15)

Udzielona została dotacja celowa na dofinansowanie zadania polegającego na organizacji pozalekcyjnych zajęć sportowych z elementami profilaktyki uzależnień. W trybie konkursowym, wyłoniono realizatora zadania, tj. Uczniowski Klub Sportowy „Ikar” z siedzibą w Dobrzykach. W zadaniu wzięło udział 15 uczestników. Celem zadania było zmniejszenie i eliminacja czynników ryzyka oraz wzmocnienie czynników chroniących, które oddziałują na dzieci i młodzież. W ramach zadania zorganizowano zajęcia sportowo - rekreacyjne oraz zajęcia profilaktyczne z pedagogiem, na których to dzieci i

młodzież poprzez ruch i zabawę uczyły się współpracy w grupie oraz poznawała prawidłowe wzorce zachowań.

- Inne

- zrealizowano (online) warsztaty profilaktyczne z zakresu radzenia sobie z emocjami (stres, depresja, agresja, gniew, mowa nienawiści) łącznie dla 16 grup uczniów – 278 uczniów

- zakupiono 8 sztuk gogli profilaktycznych do wykorzystania podczas zajęć wychowawczych i profilaktycznych organizowanych w szkołach w celu demonstracji upośledzenia zmysłów po spożyciu alkoholu oraz skutków używania narkotyków lub przedawkowania leków na receptę – ok. 200 uczniów.

SZKOLENIA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

2019	udział 2 członków komisji w szkoleniu z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, przeciwdziałania przemocy, przemocy seksualnej i innych form krzywdzenia dzieci oraz zachowania autodestrukcyjne wśród osób nieletnich
2020	udział Przewodniczącej Komisji i członka komisji w szkoleniach: - „Uprawnienia i obowiązki członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych m.in. w ramach procedury Niebieskiej Karty oraz najważniejsze zagadnienia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, - „Funkcjonalność KRPA i ZI z naciskiem na przeciwdziałanie uzależnieniom od alkoholu, środków psychoaktywnych i przemocy w środowisku lokalnym i szkolnym. Samoobrona i bezpieczeństwo w miejscu pracy”, - „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych - w stronę działań opartych o dowody naukowe”.

2021	<ul style="list-style-type: none"> - udział 4 członków GKRPA w Zalewie w 7 szkoleniach z zakresu działania gminnych komisji, przeciwdziałania uzależnieniom, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - udział 2 przedstawicieli innych instytucji w 3 szkoleniach z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - udział pracownika merytorycznego w 2 szkoleniach z zakresu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
------	---

ŚWIETLICE

Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica „Słoneczko” w Zalewie (dane za rok 2021)	
Liczba placówek	1
Liczba dzieci korzystająca z ofert placówek	17
Liczba dzieci korzystająca z oferty placówek (z rodzin alkoholowych)	2
Liczba wychowawców	2

GRUPY SAMOPOMOCOWE

Liczba	
AA (dla uzależnionych)	1
Al-Anon (dla współuzależnionych)	0
Inne	0

PUNKT KONSULTACYJNY

Zadania:

- 1) motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia oraz kierowanie na leczenie specjalistyczne,
- 2) motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,
- 3) udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym (np. przez rozmowy podtrzymujące, uruchomienie przy punkcie konsultacyjnym grupy wsparcia dla osób po zakończonym leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu),
- 4) rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,
- 5) inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,
- 6) gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji działających na terenie gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny.

Zatrudnieni:

- psycholog będący również biegłym lekarzem wydającym opinie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- instruktor terapii uzależnień (były pracownik OTUA).

W 2019 z pomocy Punktu skorzystały następujące osoby:

- 52 osoby z problemem alkoholowym (łącznie udzielono 286 porad),
- 18 dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym (łącznie udzielono 40 porad),
- 6 osób doznających przemocy w rodzinie (łącznie udzielono 11 porad).
- 17 osób, które ukończyły podstawowy program leczenia odwykowego (łącznie udzielono 116 porad),

- 3 dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi (łącznie udzielono 5 porad).

W 2020 z pomocy Punktu skorzystały następujące osoby:

- 42 osoby z problemem alkoholowym (łącznie udzielono 322 porady),
- 14 dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym (łącznie udzielono 44 porady),
- 6 osób doznających przemocy w rodzinie (łącznie udzielono 18 porad),
- 7 osób stosujących przemoc w rodzinie (łącznie udzielono 47 porad),
- 18 osób, które ukończyły podstawowy program leczenia odwykowego (łącznie udzielono 100 porad),
- 1 osoba pijąca ryzykownie i szkodliwie (łącznie 5 porad),
- 3 dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi (łącznie udzielono 6 porad),
- udzielono wsparcia dla dzieci i rodziców dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi (12 osób, łącznie 24 porady).

W 2021 z pomocy Punktu skorzystały następujące osoby:

- 39 osób z problemem alkoholowym (łącznie udzielono 341 porad),
- 16 dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym (łącznie udzielono 41 porad),
- 4 osoby doznające przemocy w rodzinie (łącznie udzielono 26 porad),
- 8 osób stosujących przemoc w rodzinie (łącznie udzielono 25 porad),
- 10 osób, które ukończyły podstawowy program leczenia odwykowego (łącznie udzielono 95 porad),
- udzielono wsparcia dla dzieci i rodziców dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi (6 osób, łącznie 26 porady).
- 2 osoby, którym udzielono wsparcia psychologicznego w sytuacji kryzysowej (łącznie udzielono 4 porad).

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	15	14	15
Zakłócanie porządku publicznego	5	2	2
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	-	-	4
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	8	5	4

Przestępstwa na terenie Gminy Zalewo			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Kradzież z włamaniem	7	14	25
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	3	5	5
Pobicie	-	1	-
Uszkodzenie mienia	4	4	4
Kradzież	43	49	14

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych			
2019 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	3	2	2
Groźby karalne	3	2	2
Rozpijanie małoletniego	-	-	-
Uchylenie się od płacenia alimentów	4	2	2
2020 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	5	4	4
Groźby karalne	1	1	1
Rozpijanie małoletniego	-	-	-
Uchylenie się od płacenia alimentów	7	4	4
2021 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	5	1	1
Groźby karalne	4	2	2
Rozpijanie małoletniego	-	-	-
Uchylenie się od płacenia alimentów	4	3	3

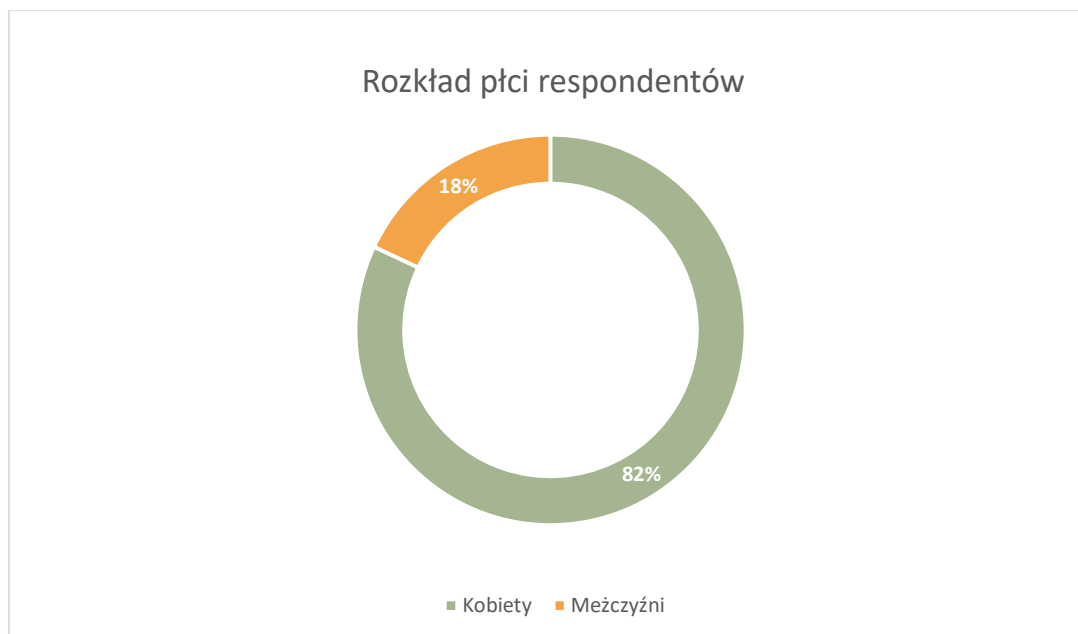
Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba interwencji	788	989	1214
Dotyczące przemocy w rodzinie	96	110	100
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	17	58	53
○ Kobiety	15	25	18
○ Mężczyźni	2	0	1
○ Dzieci (do 18 r.ż.)	0	33	33
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	13	26	15
○ Kobiety	0	0	1
○ Mężczyźni	13	26	14
○ Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	13	26	15
○ Kobiety	0	0	1
○ Mężczyźni	13	26	14

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców Gminy Zalewo, którzy ukończyli osiemnasty rok życia, metoda zastosowana w badaniu to **CAWI** (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 82 kobiety oraz 18 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 35 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie;
- zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Zalewo.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	29%	38%	26%	7%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, smartfonów)	45%	30%	20%	5%
Uzależnienie od alkoholu	47%	28%	20%	5%
Bezrobocie	30%	38%	26%	6%
Bieda, ubóstwo	31%	37%	28%	4%
Bezdomność	16%	20%	47%	17%
Przestępczość	31%	24%	32%	13%
Kryzys rodziny	31%	36%	30%	3%
Kryzys norm moralnych	33%	31%	30%	6%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	32%	23%	30%	15%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Zalewo wszystkie z wymienionych problemów są w porównywalnym stopniu ważne, jednak zdecydowanie najistotniejszymi problemami społecznymi w ich opinii są: **uzależnienia behawioralne oraz uzależnienie od alkoholu (po 75%), bezrobocie i bieda (po 68%), a także kryzys rodziny (67%)¹.**

Poprosiliśmy również mieszkańców Gminy Zalewo o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

¹ Suma odpowiedzi „bardzo istotny” i „raczej istotny”

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	33%	48%	9%	5%	5%
Narkomania	7%	28%	32%	20%	13%
Nikotynizm	66%	25%	1%	3%	5%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	6%	26%	30%	24%	14%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	7%	22%	33%	24%	14%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	43%	44%	7%	0%	6%
Uzależnienie od hazardu	3%	18%	32%	18%	29%
Zaburzenia odżywiania	2%	8%	31%	30%	29%

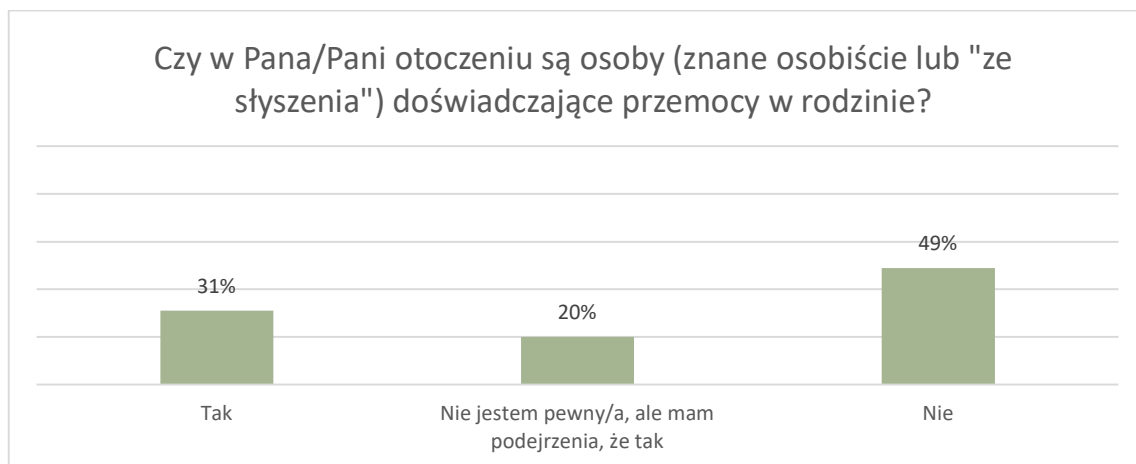
W większości ankietowani stwierdzili, że najbardziej powszechnymi zjawiskami uzależnień w ich środowisku są: nikotynizm (91%), sieciholizm (87%) oraz alkoholizm (81%)².

² Suma odpowiedzi „bardzo powszechne” i „dość powszechne”

PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

31% badanych ma swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 20% nie ma pewności i podejrzewa, że taka sytuacja może mieć miejsce. Należy pamiętać, że przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

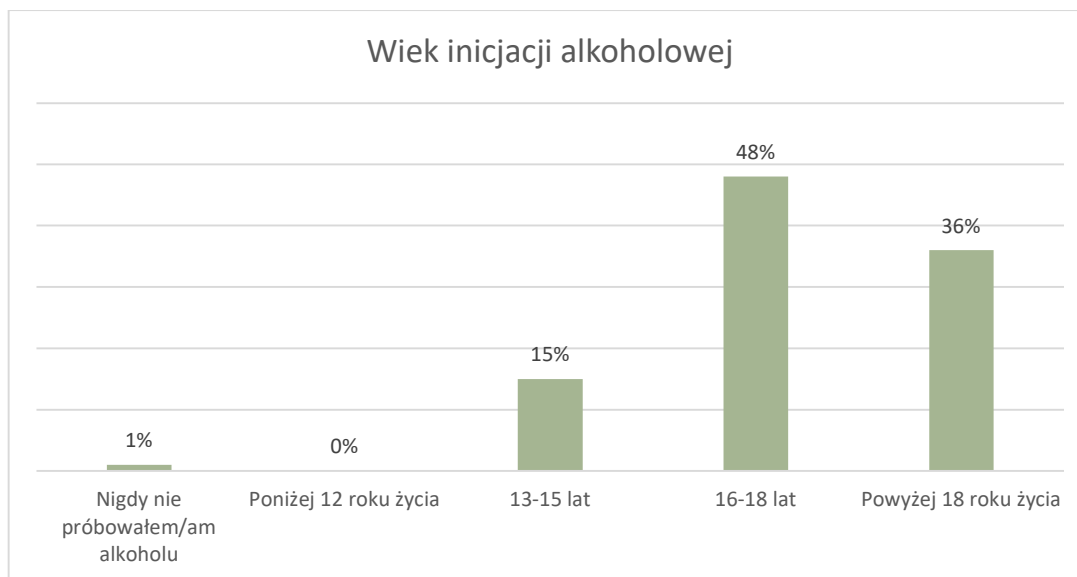

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania.³ Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie⁴.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców gminy na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. **36% ankietowanych deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 48% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r.ż., a 15% na wiek poniżej 15 lat. W tym pytaniu 1% z respondentów zadeklarowało abstynencję.

³ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

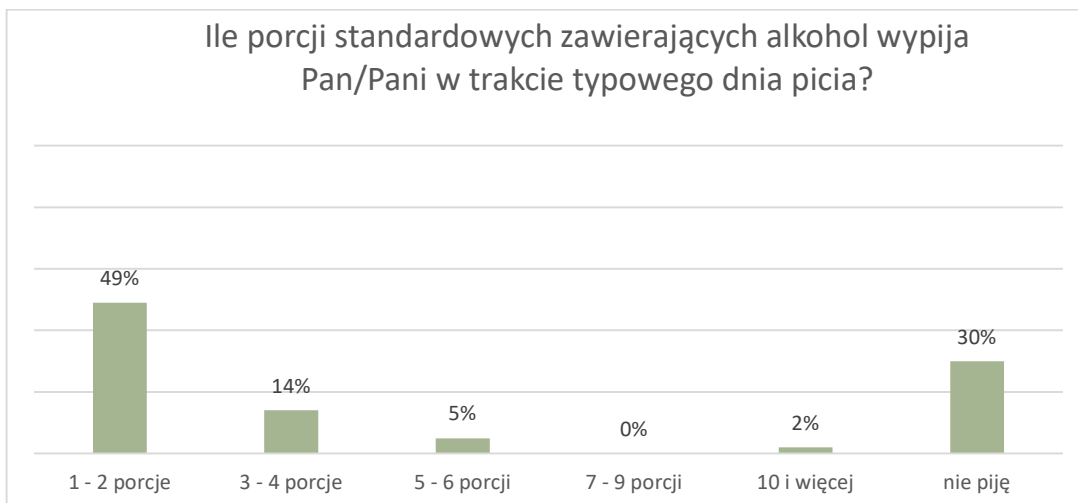
⁴ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **20% respondentów** zadeklarowało **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (43%)** oraz **kilka razy w miesiącu (26%)**, 7% pije raz w tygodniu, a pozostałe 3% kilka razy w tygodniu.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10 g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje (49%) oraz 3-4 porcje alkoholu (14%). W tym pytaniu 30% badanych zadeklarowało abstynencję.

39% mieszkańców Gminy Zalewo uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol, a dla 59% ankietowanych takich miejsc jest za dużo.

Zachowania związane z pićem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożyciu.

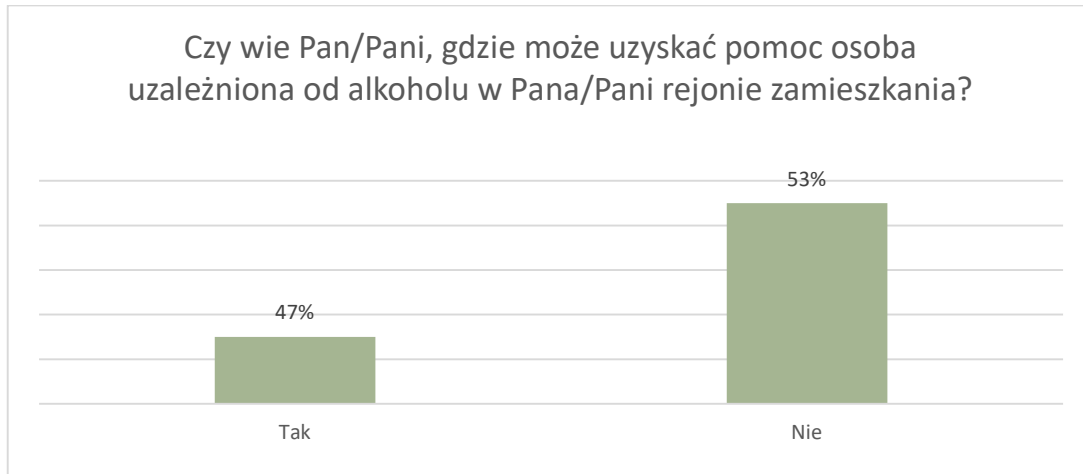
Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest

rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Zalewo, ponieważ **łącznie 82% mieszkańców nie zgodziło się z tym twierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 84% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **80% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** 51% badanych przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach. 100% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 96% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 94% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

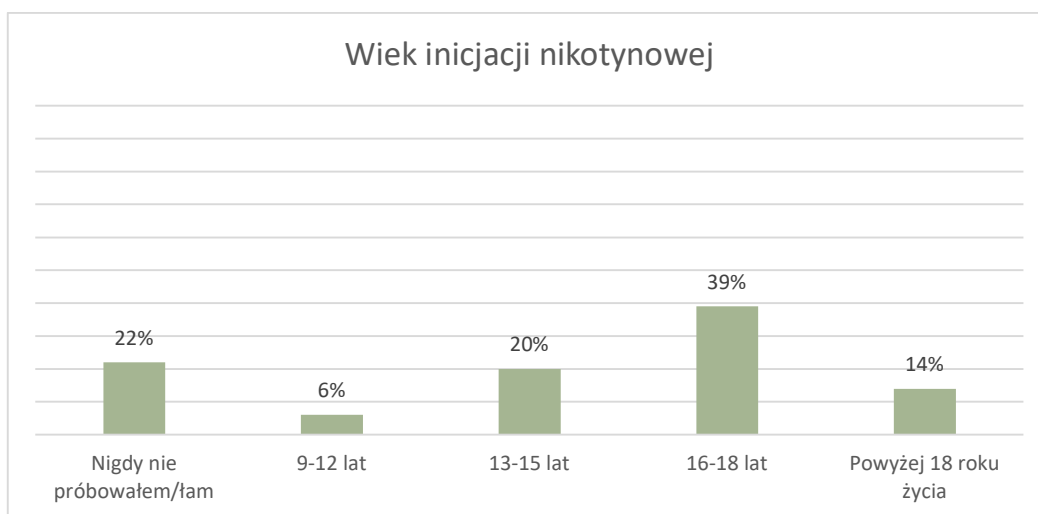
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowani e zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowani e nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	8%	10%	20%	62%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	60%	24%	11%	5%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	43%	37%	15%	5%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	18%	33%	31%	18%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	2%	2%	18%	78%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	5%	1%	3%	91%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	5%	95%

Zapytaliśmy również mieszkańców Gminy Zalewo, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – 53% badanych wskazało, że nie posiada takiej wiedzy. 47% respondentów deklarujących wiedzę w tym temacie wskazało na: MOPS, KRPA, Urząd Miejski oraz Grupy Wsparcia AA.

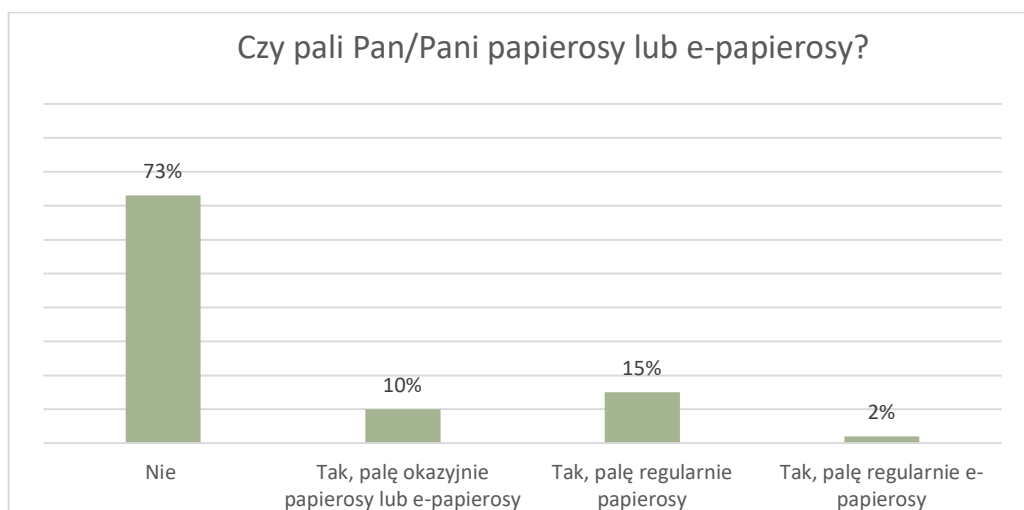

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestią w tej części był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **14% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Natomiast 39% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat. 20% ankietowanych przyznaje, że spróbowało papierosa w wieku 13-15 lat. 22% deklaruje, że nigdy nie próbowało palenia wyrobów tytoniowych.

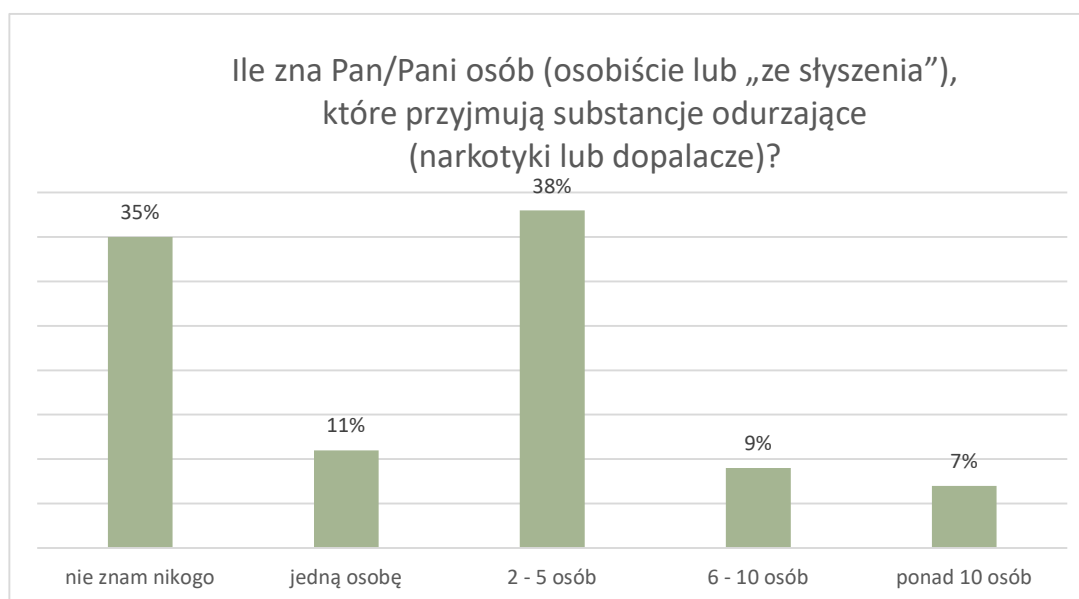
15% ankietowanych mieszkańców wskazało, że regularnie pali papierosy, natomiast **10% pali papierosy lub e-papierosy okazjonalnie**. **73% z ankietowanych nie pali wyrobów tytoniowych i e-papierosów w ogóle**.

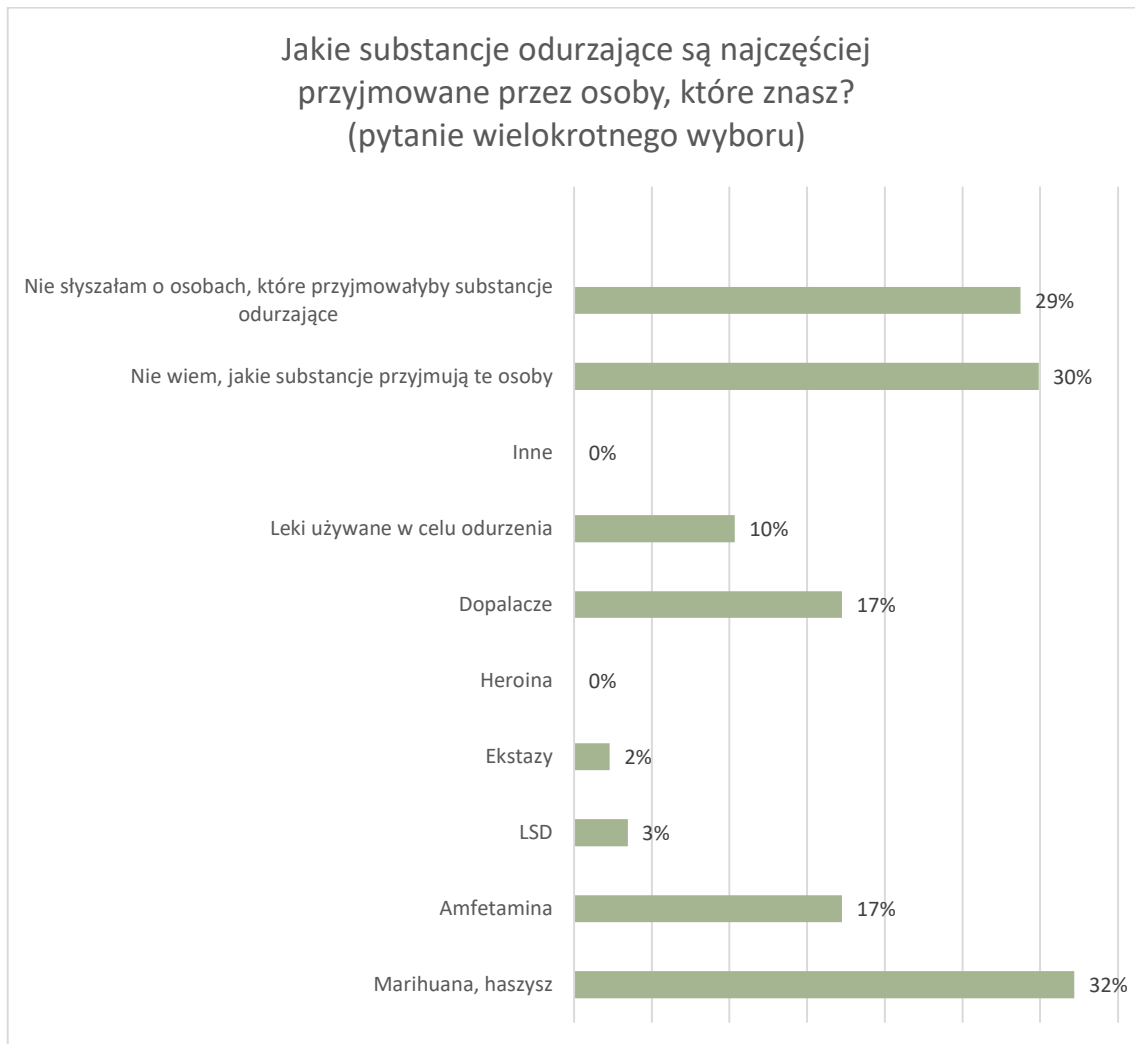

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

65% badanych zna co najmniej jedną osobę zażywającą narkotyki lub dopalacze. Natomiast 35% badanych twierdzi, że nie zna w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wśród najczęściej przyjmowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz, amfetamina oraz dopalacze.

*pytanie wielokrotnego wyboru

92% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze. Pozwala to na stwierdzenie, że w przeważającej większości mieszkańcy nigdy nie próbowali dokonać takiego zakupu, a co za tym idzie nie są zainteresowani tego typu używkami.

UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

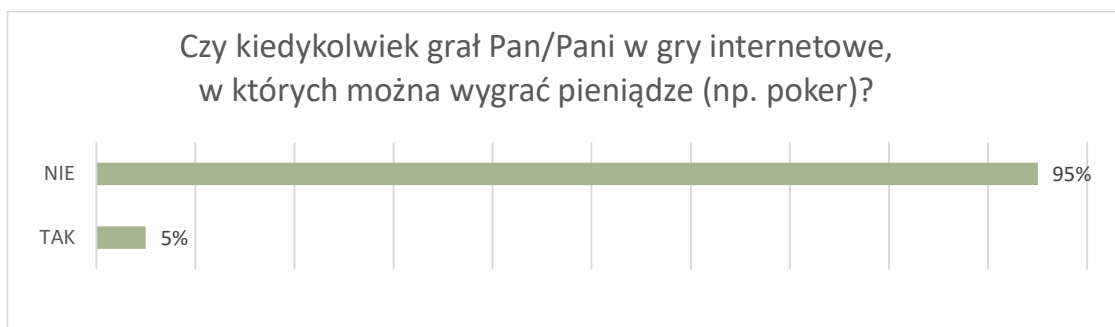
W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna o konieczności leczenia tej choroby, jak i samych formach pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.⁵

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów

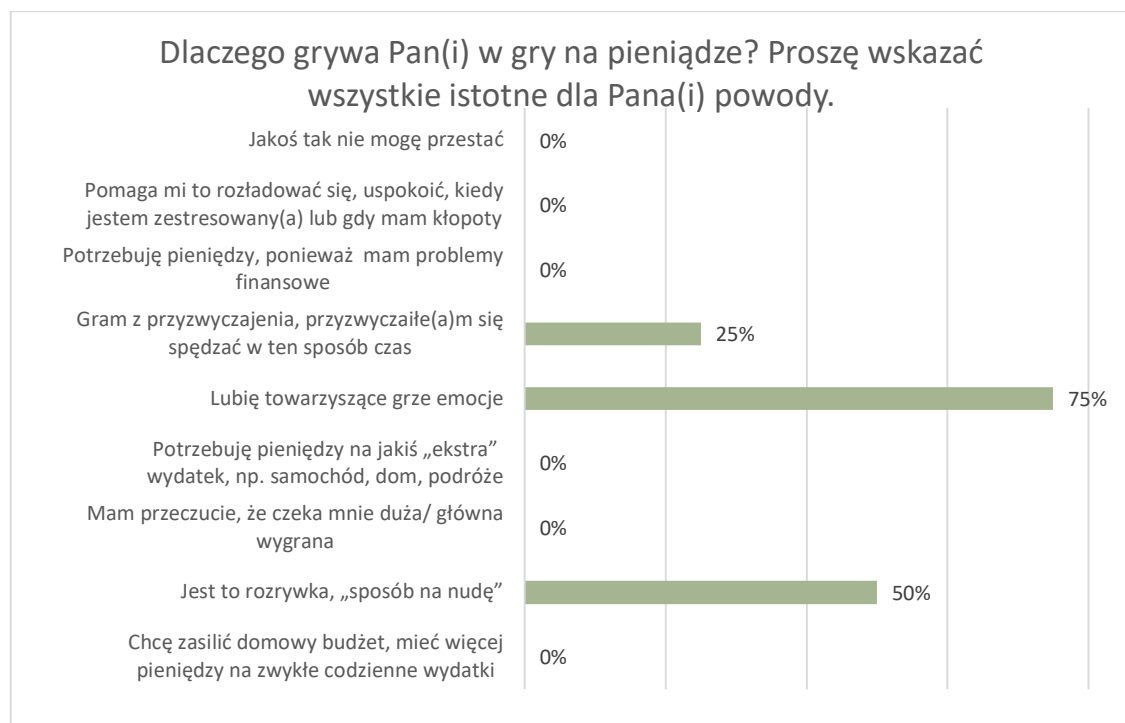
⁵ www.salusprodomo.pl

bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Zalewo o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **5% dorosłych mieszkańców Gminy Zalewo potwierdza, że ma za sobą doświadczenia grania w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze.**

Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani dominują motywy rozrywkowe. W pytaniu wielokrotnego wyboru 75% ankietowanych przyznaje, że grywa w owe gry, ponieważ lubi towarzyszące temu emocje, a 50% badanych stwierdziło, że jest to sposób na tzw. „nudę”.

*pytanie wielokrotnego wyboru

93% ankietyowanych mieszkańców Gminy Zalewo jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić, a pozostałe 7% nie zna odpowiedzi na to pytanie.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY ZALEWO

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁶.

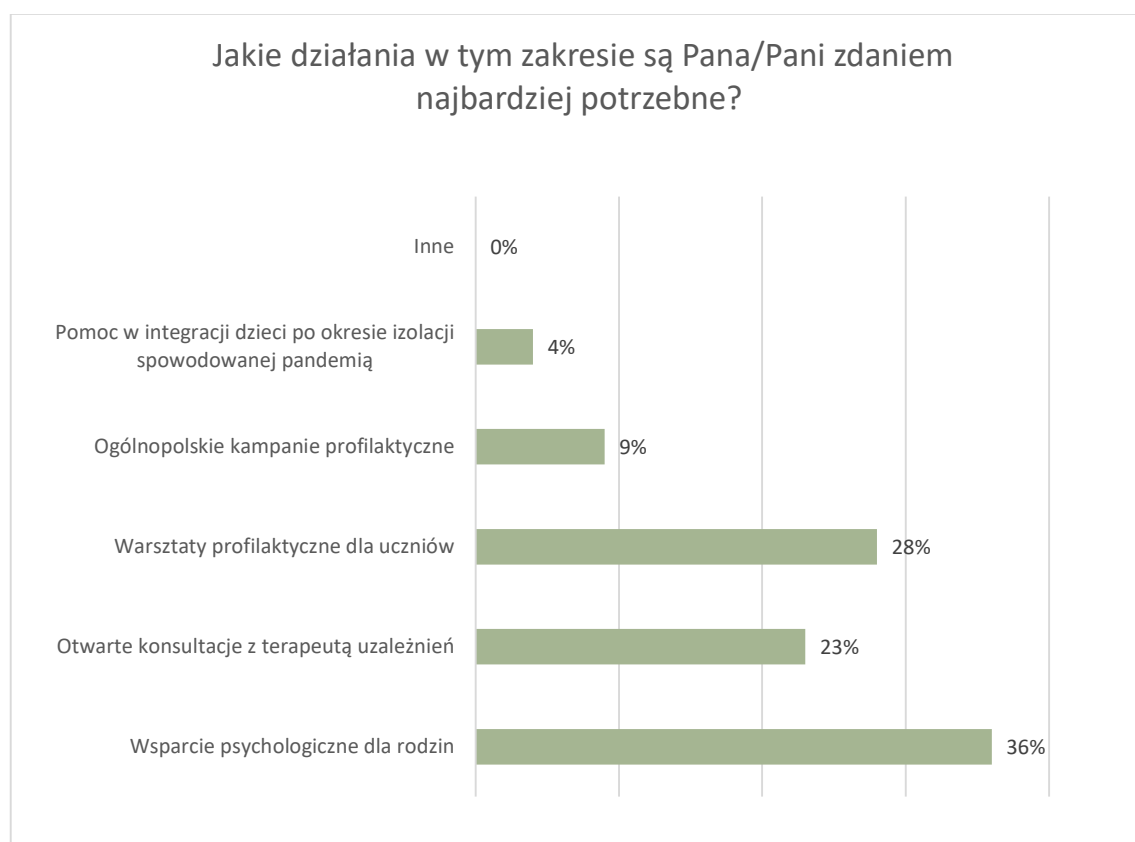
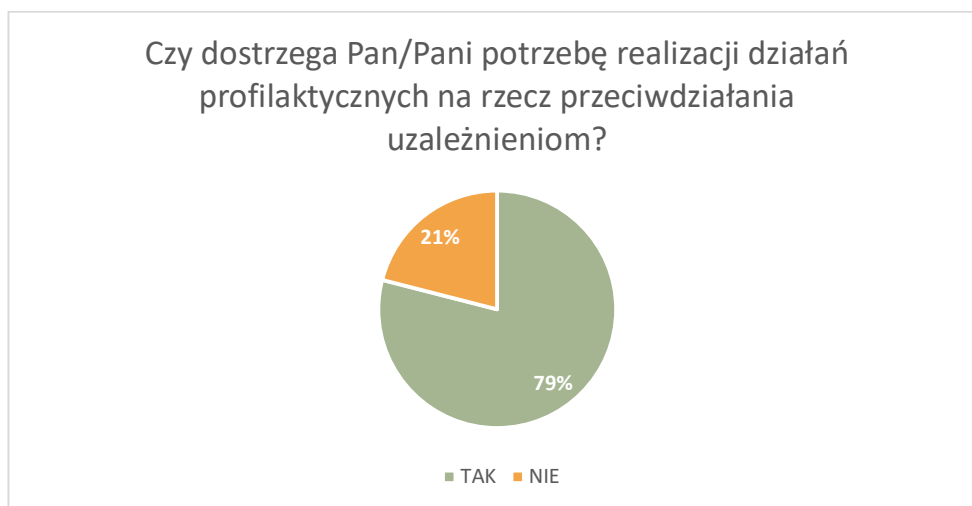
Mieszkańcy Gminy Zalewo zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **79% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczy to o średnim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali głównie na potrzebę **organizacji wsparcia**

⁶ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

psychologicznego dla rodzin (36%), warsztatów profilaktycznych dla uczniów (38%) oraz otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (23%).

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególnie obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Zalewo. Grupa badana stanowiła 14 kobiet oraz 6 mężczyzn. 20% respondentów to pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, 80% właściciele tych miejsc. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 48 lat.

CEL BADANIA

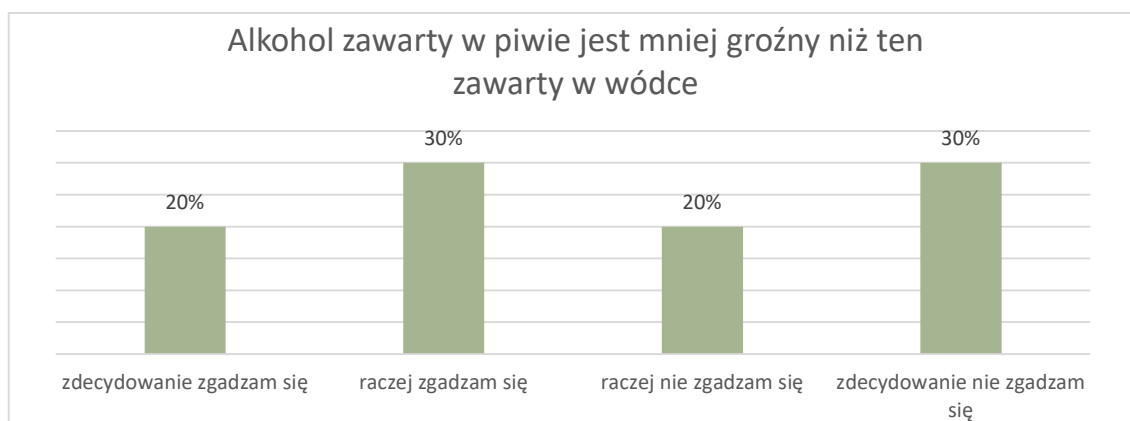
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

50% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to o niskim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

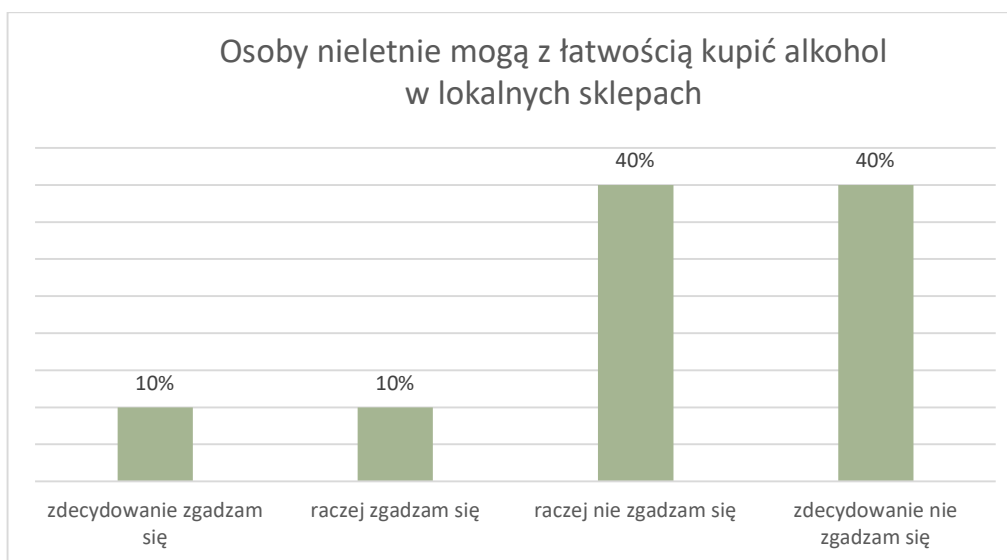
Łącznie 90% sprzedawców zgadza się ze stwierdzeniem, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Połowa respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

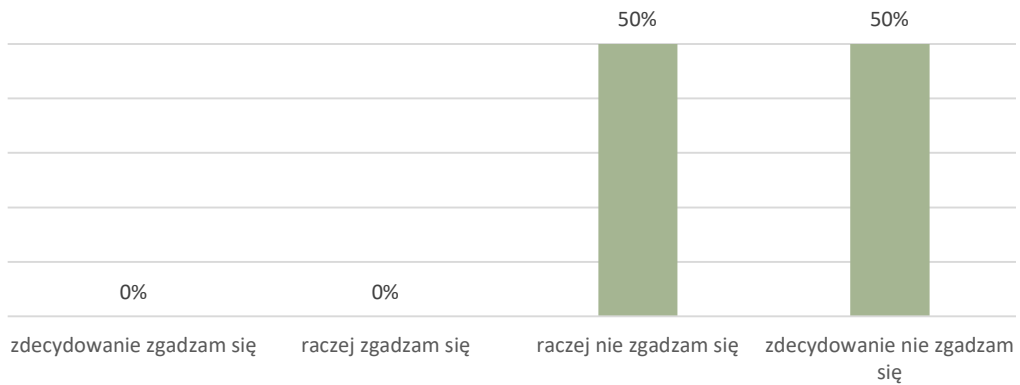

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **80% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

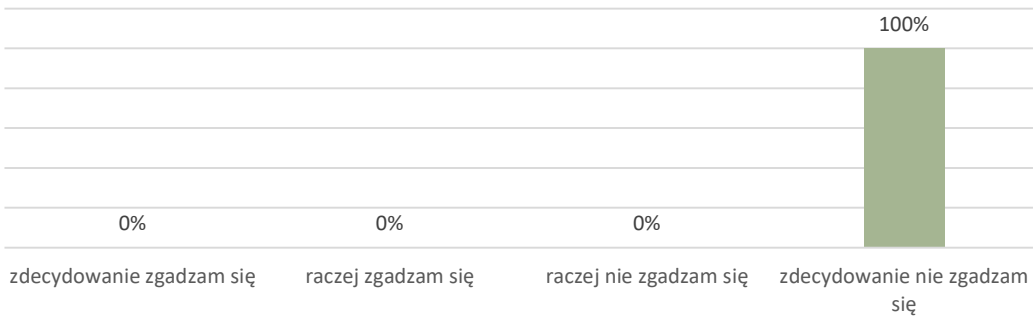

100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Również 100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne. Jednakże, 10% sprzedawców zgodziło się ze stwierdzeniem, żeby kobiety w ciąży mogły bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

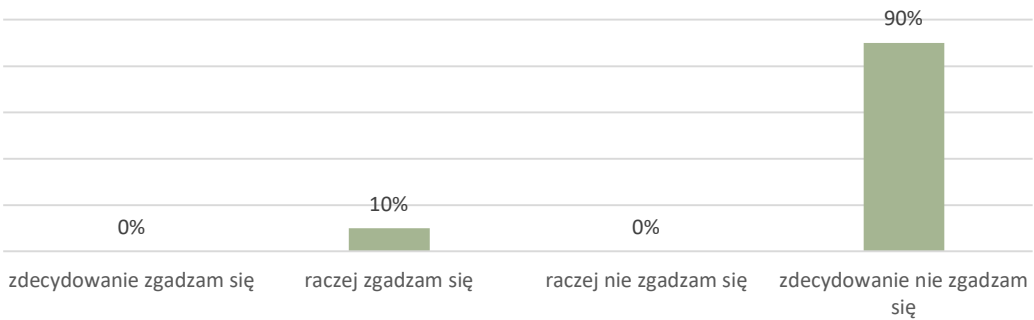
Spożywanie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych

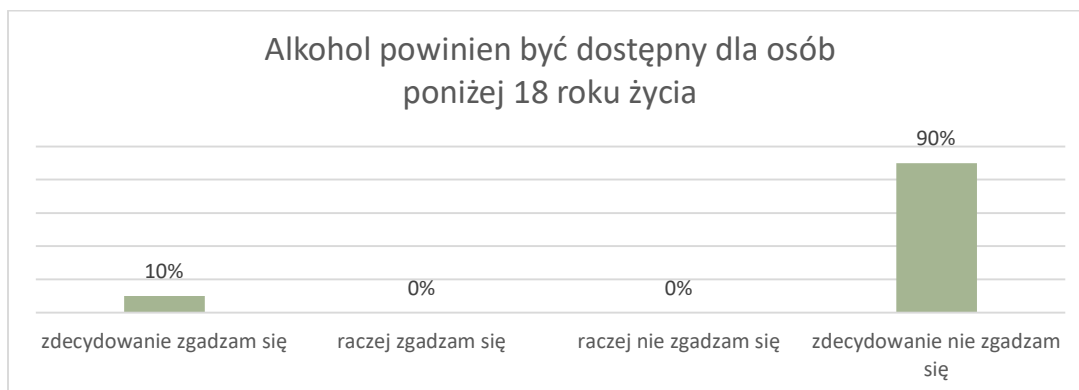
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne

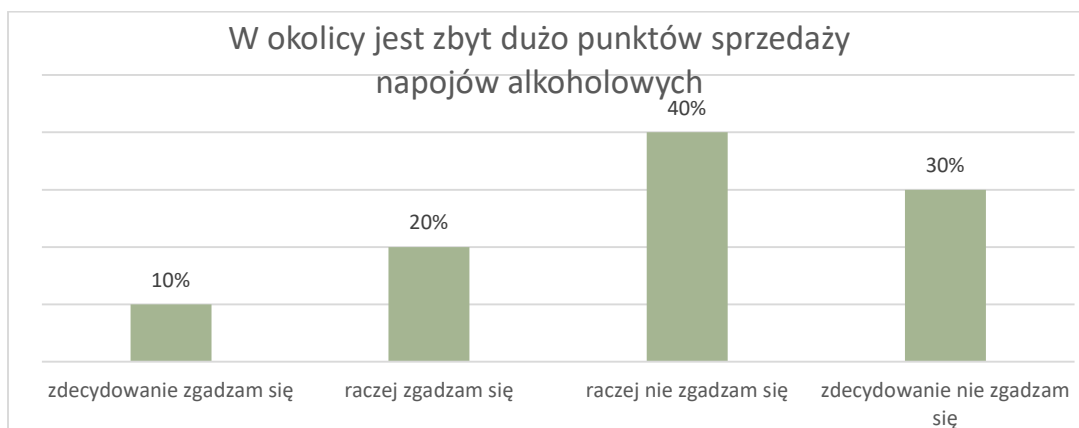
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu

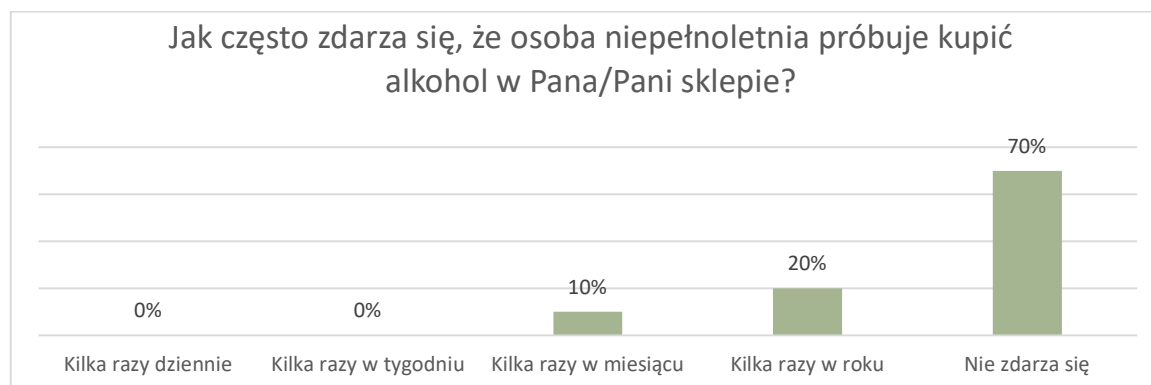
90% sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Zalewo **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

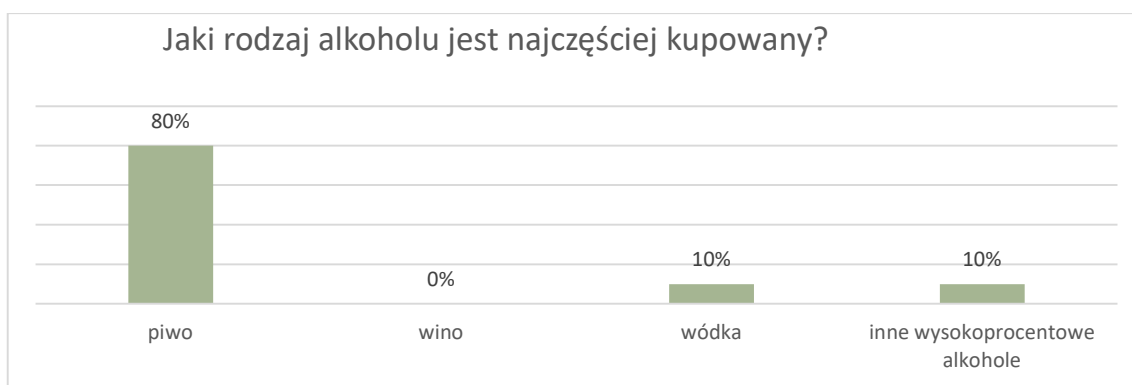
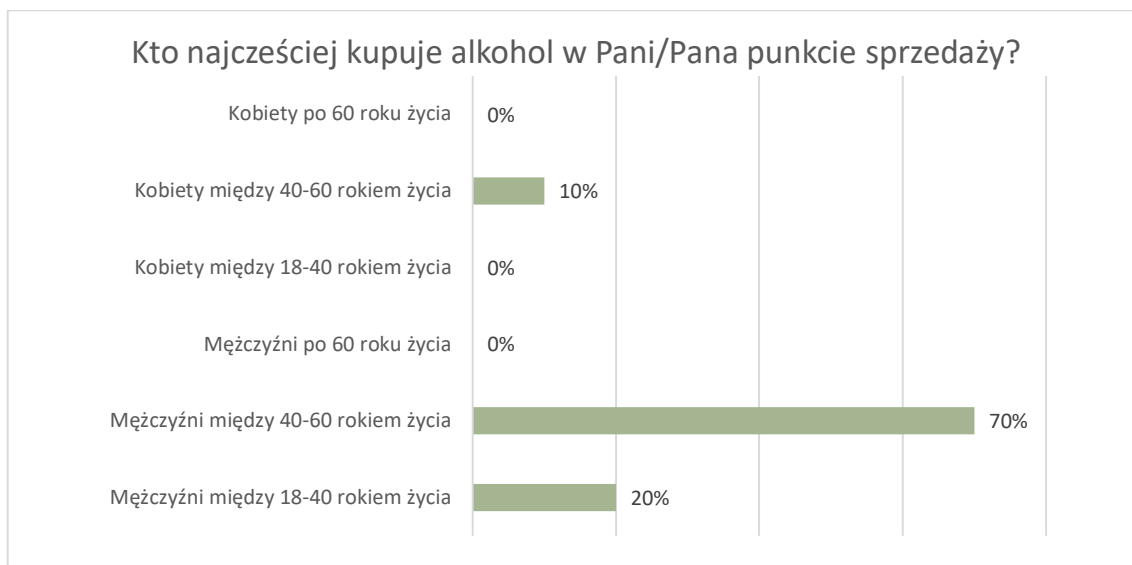
Badani w większości (70%) nie zgodzili się ze stwierdzeniem, iż w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

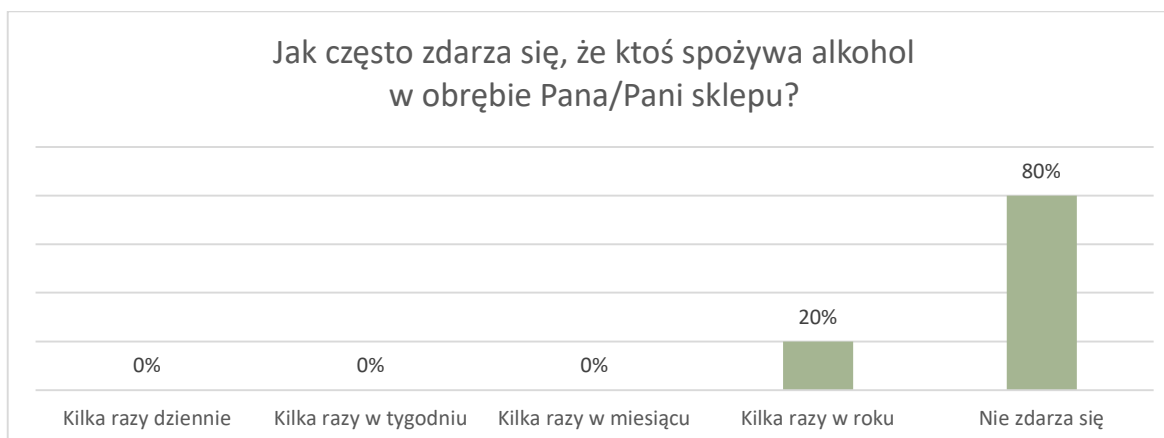
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Zalewo deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (20%), ale także kilka razy w miesiącu (10%).**

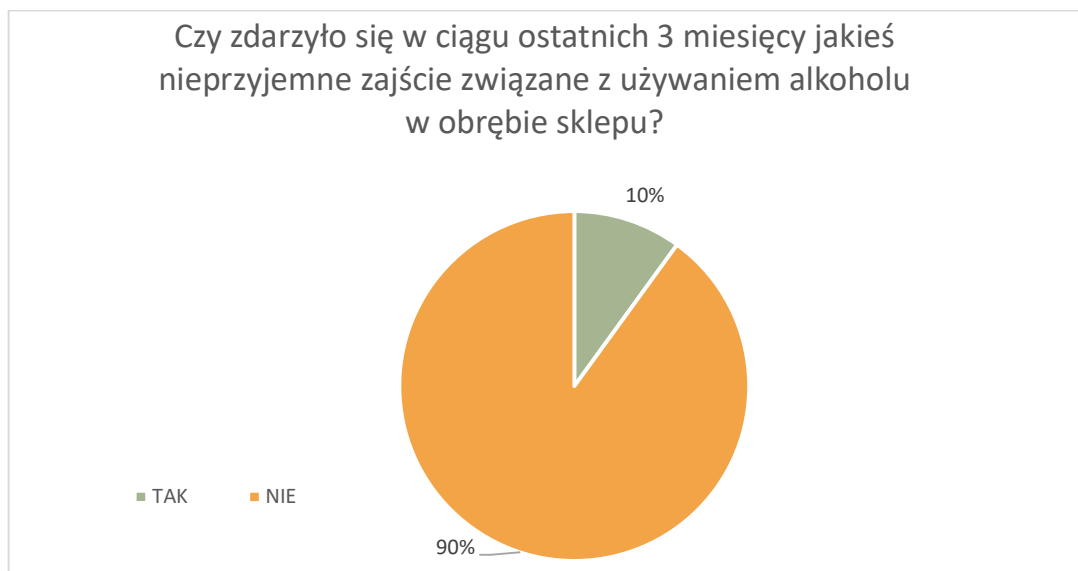
Najczęstszymi klientami sklepów alkoholowych w Gminie Zalewo okazują się być mężczyźni – w szczególności w wieku ok. 40-60 lat (70%), którzy najczęściej kupują piwo (80%) oraz wódkę (10%).

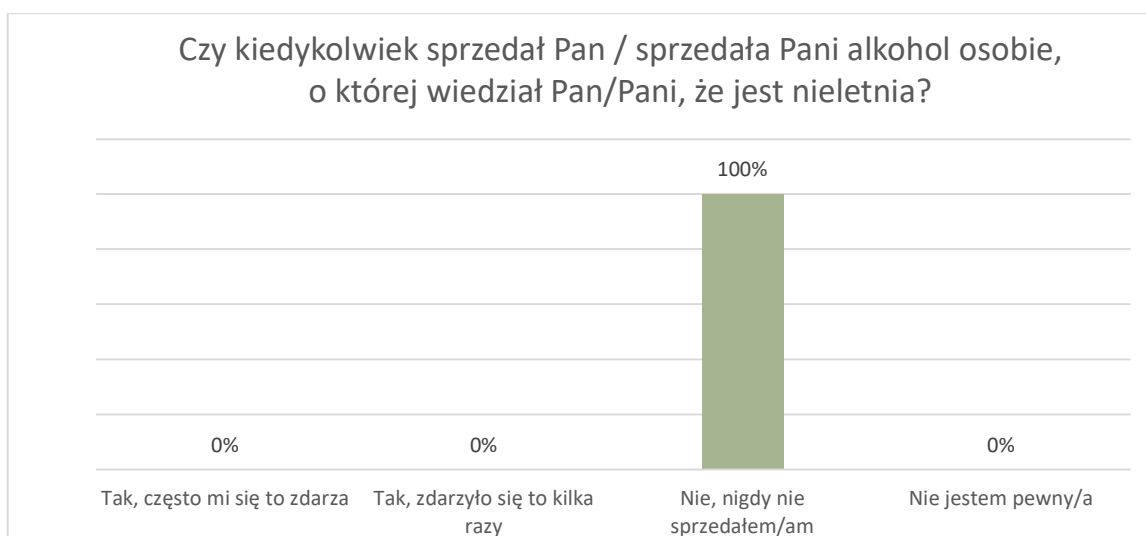
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się rzadkim zjawiskiem. 20% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w roku.

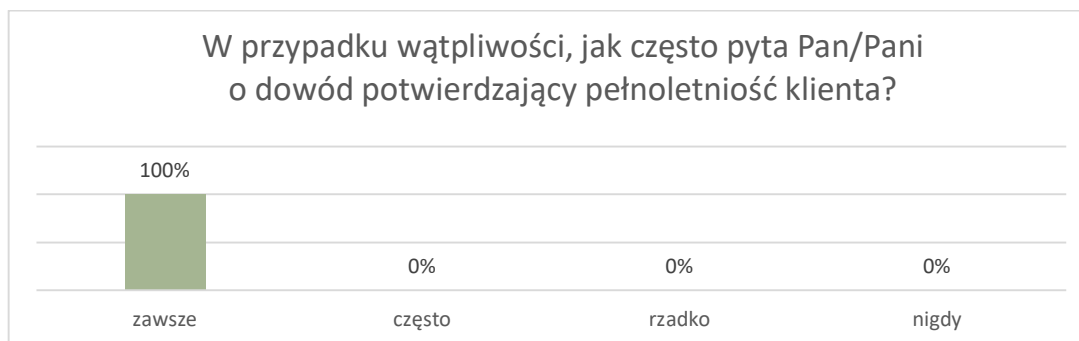
90% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. W 1 z przypadków była konieczność wezwania służb mundurowych w celu zażegnania problemu.

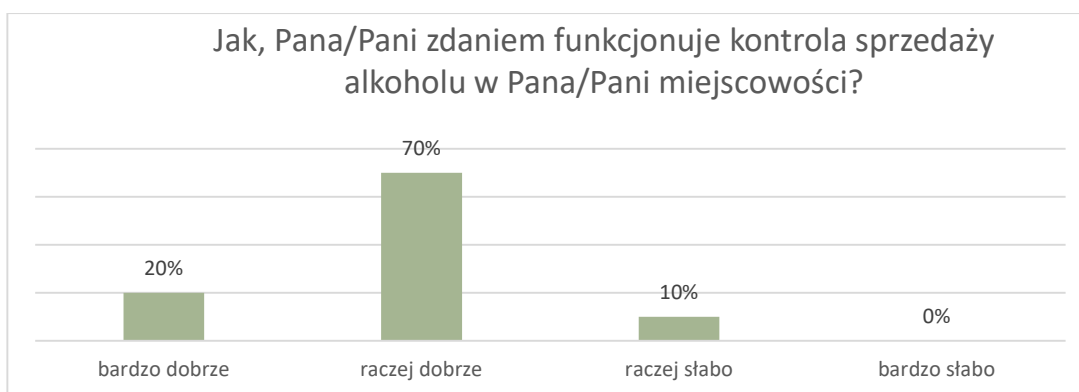
Wszyscy ankietowani sprzedawcy napojów alkoholowych z Gminy Zalewo deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

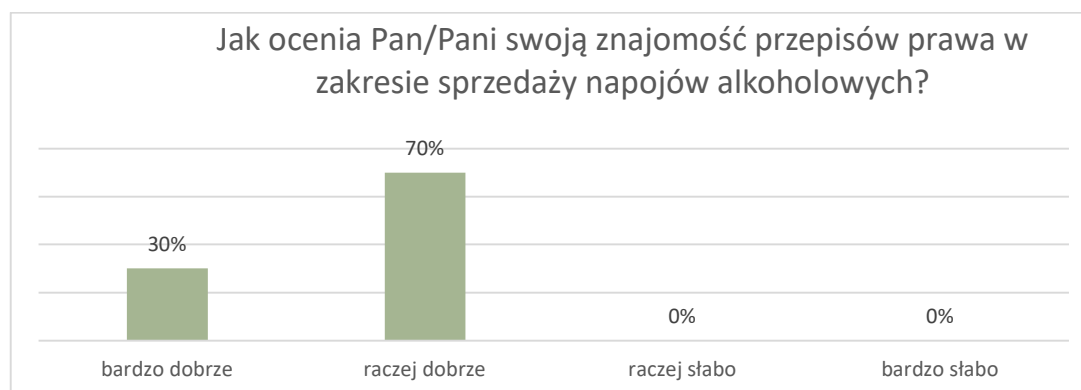
Wszyscy ankietowani sprzedawcy proszą o dowód osobisty lub inny dokument w przypadku wątpliwości co do wieku klienta.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Zalewo. **Łącznie 90% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.**

Co więcej, 100% respondentów ocenia swoją znajomość przepisów prawa w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych jako zdecydowanie dobra i raczej dobra.

METODOLOGIA

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,

przemocy rówieśniczej oraz zagadnień związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

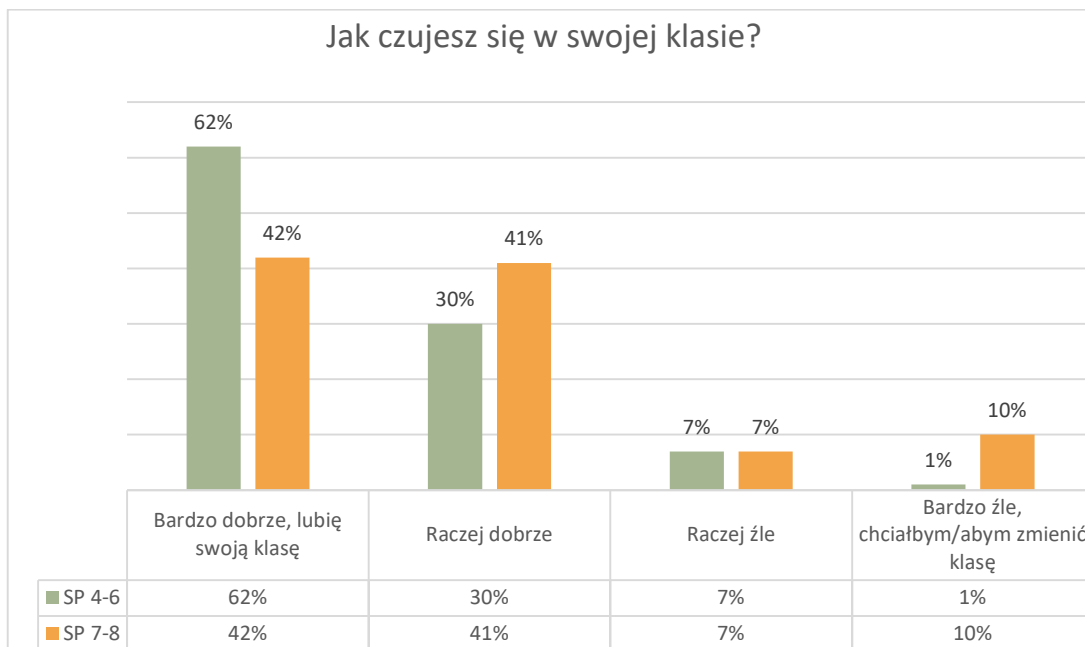
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie klas Szkół Podstawowych Gminy Zalewo w przedziale wiekowym: klas 4-6 oraz 7-8.

Liczebność grup badanych	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	91
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	84
ŁĄCZNIE	175

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży. W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające, ponieważ zdecydowana większość lubi swoją klasę i raczej czuje się w niej dobrze: uczniowie klas 4-6: łącznie 92%⁷. Takiego samego zdania jest 83% uczniów klas 7-8. Należy jednak zwrócić uwagę, że 1% młodszych i 10% starszych uczniów przeciwnie określa swoje odczucia – do tego stopnia, iż chcieliby zmienić klasę.

⁷ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

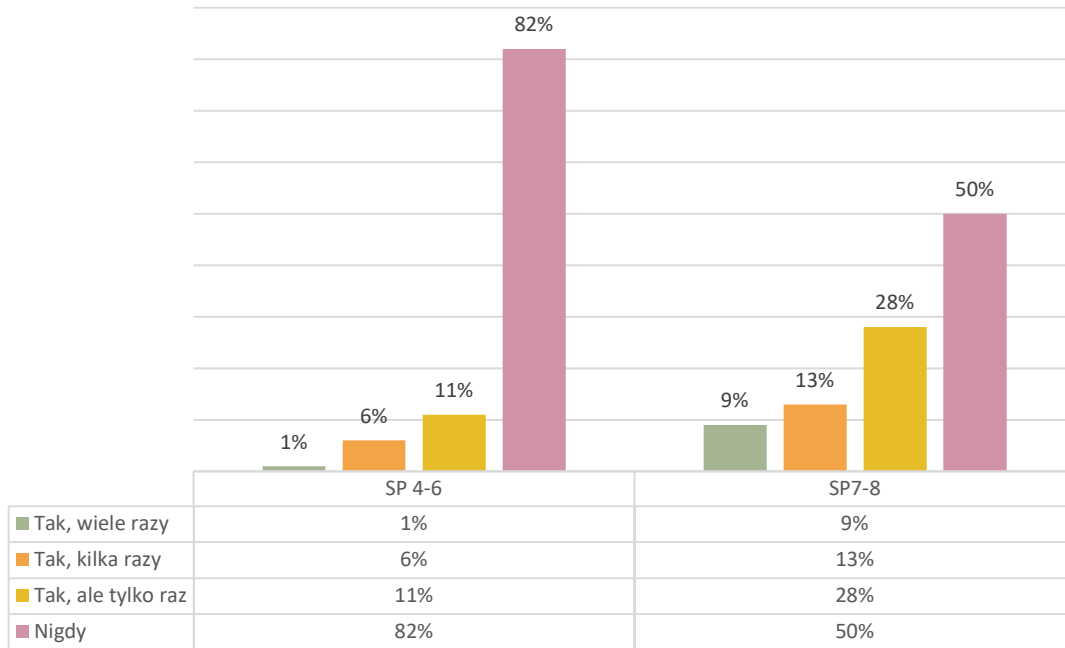

Uczniowie klas 4-6 nigdy nie byli na wagarach w 82%, a 11% deklaruje jednorazowe wagarzy. Odsetek osób, które nigdy nie były na wagarach maleje wśród uczniów klas 7-8 (50% deklaruje, że nigdy nie było na wagarach).

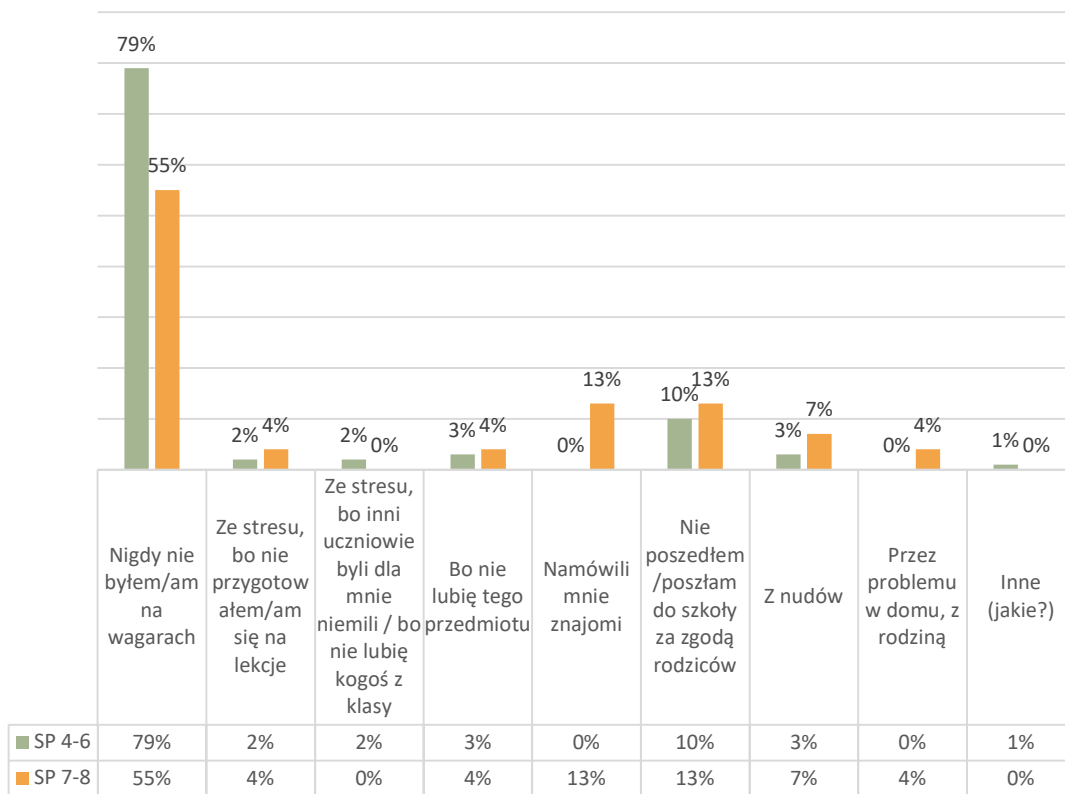
Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „*Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?*” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

Uczniowie najczęściej jako powód samowolnego opuszczania zajęć wskazywali na nudę, zgodę rodziców oraz stres związany z brakiem przygotowania do zajęć, a także namowę znajomych.

Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?

Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?

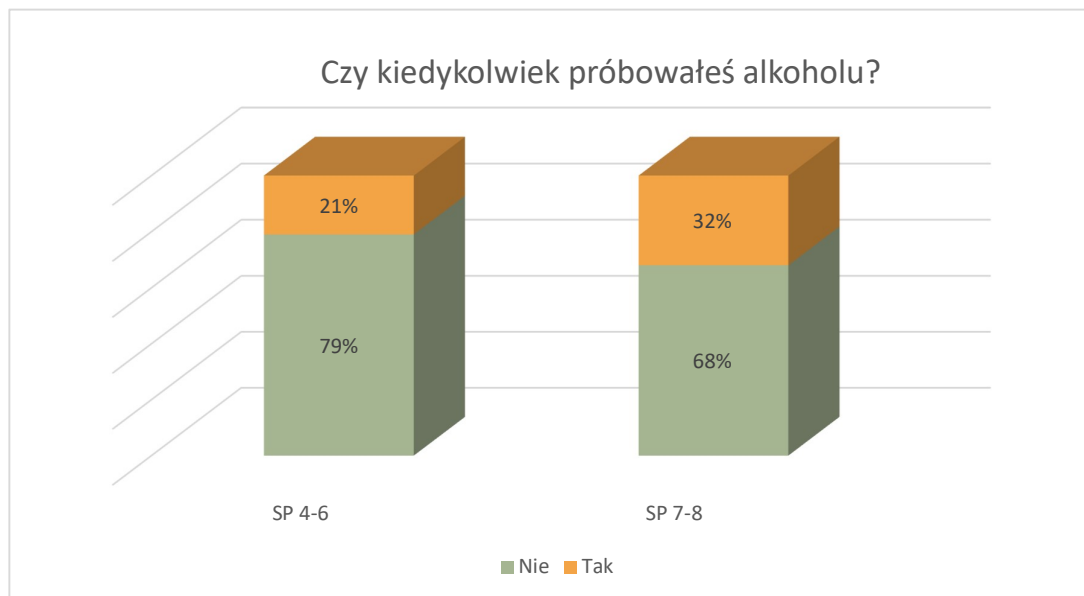

WYNIKI

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

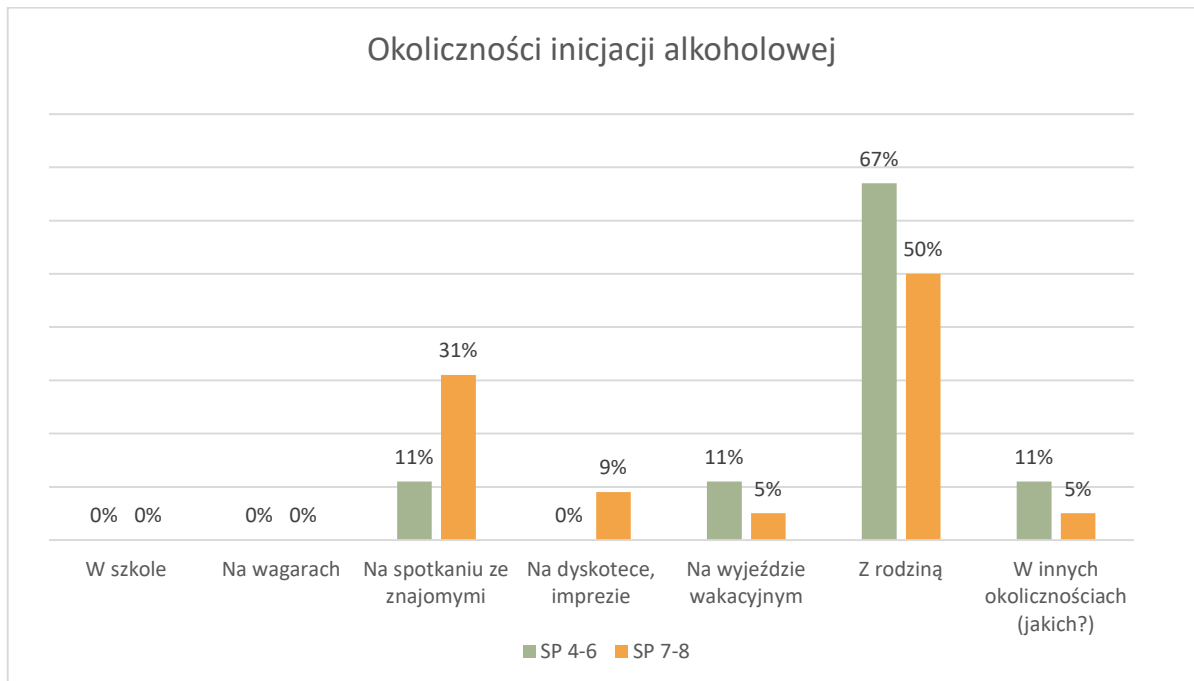
Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankiety w Szkołach ESPAD z 2019 r.⁸ Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków.

Wśród dzieci Szkół Podstawowych Gminy Zalewo 21% młodszych oraz 32% starszych badanych uczniów ma za sobą inicjację alkoholową.

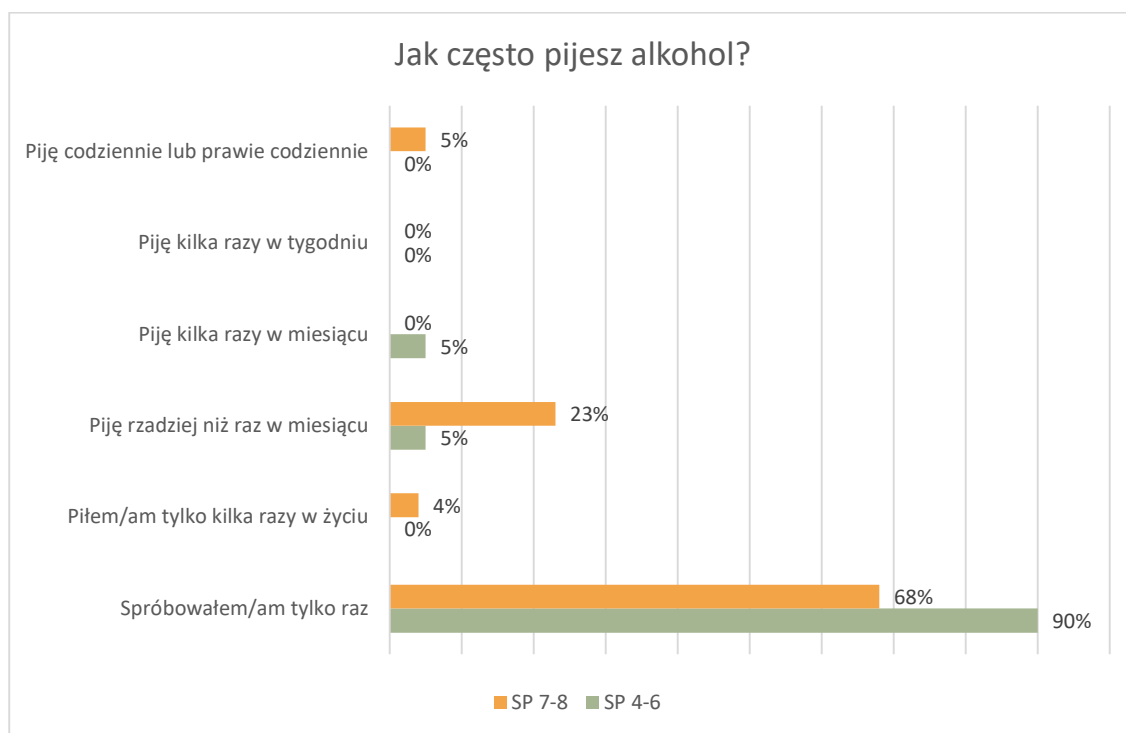
Wśród uczniów mających za sobą inicjację alkoholową najczęściej deklarowaną okolicznością jest **towarzystwo rodziny (SP 4-6: 67%; SP 7-8: 50%)**, a także **spotkanie ze znajomymi (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 31%)**.

⁸ Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankiety zrealizowanych w 2019 r.; KBPN, PARPA; Warszawa 2020.

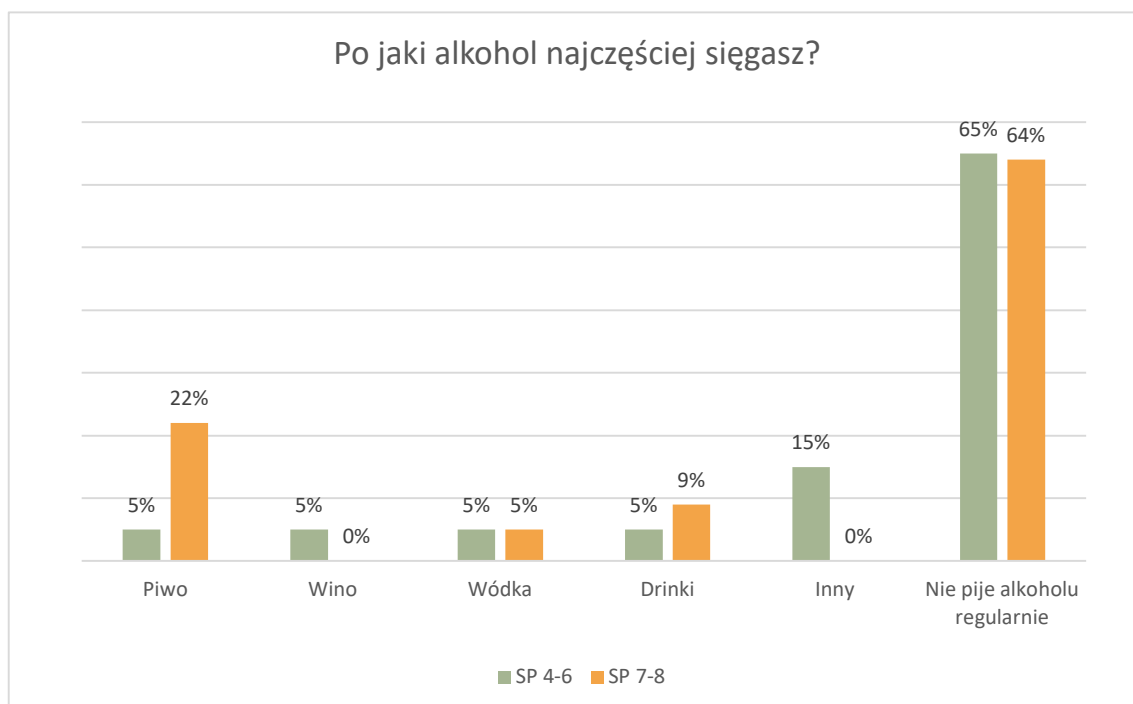

Spożywanie alkoholu jest też powszechnie tolerowane, traktowane, jako element tradycji czy kultury, a wręcz nieodłączny element wielu życiowych wydarzeń — niestety często osoby dorosłe nie widzą problemu w tym, że akceptują włączanie w ten „zwyczaj” osób niepełnoletnich. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

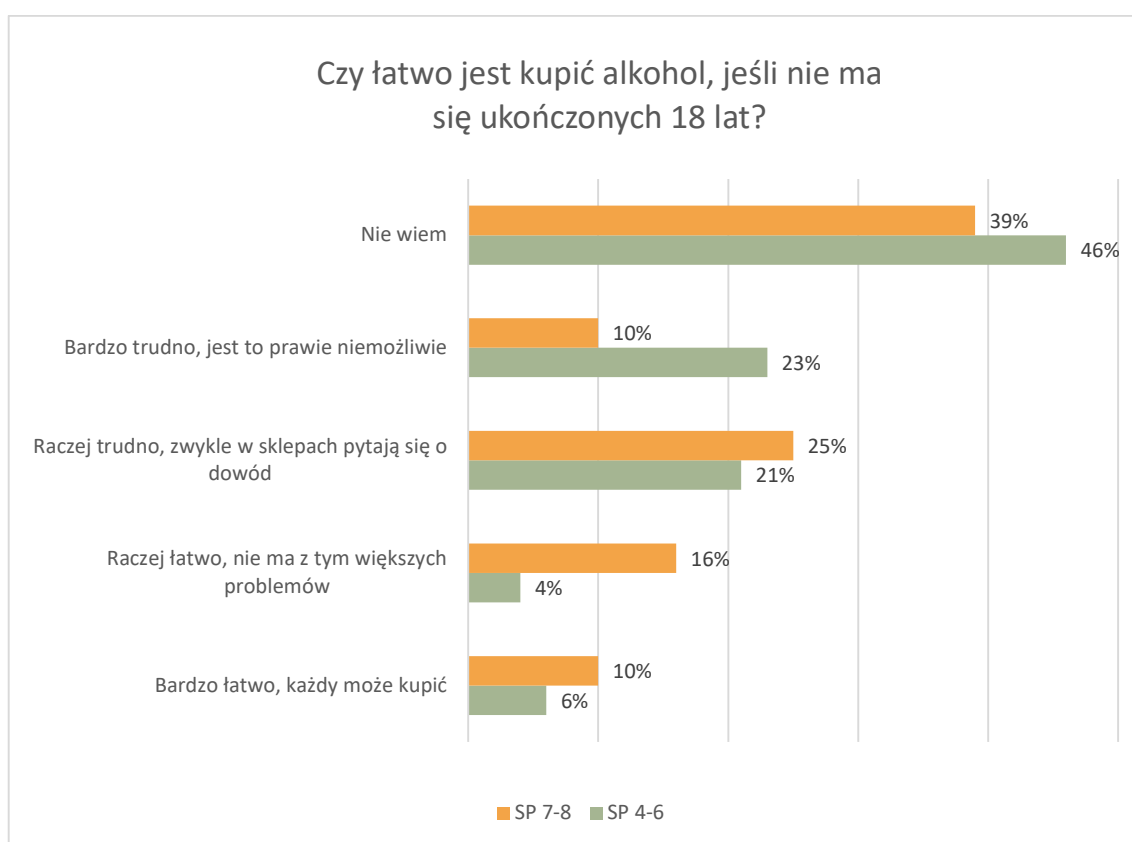
Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. **Większość uczniów (SP 4-6: 90%; SP 7-8 – 68%), która ma za sobą inicjację alkoholową zadeklarowała jednorazowe spożycie alkoholu. Warto zauważyć, iż spora część uczniów zadeklarowała picie rzadziej niż raz w miesiącu (SP 7-8 – 23%), a także picie codziennie (SP 7-8 – 5%).**

Starsi uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową – odpowiedzieli, iż najczęściej sięgają po piwo (SP 7-8 – 22%) oraz inne alkohole (SP 4-6: 15%).

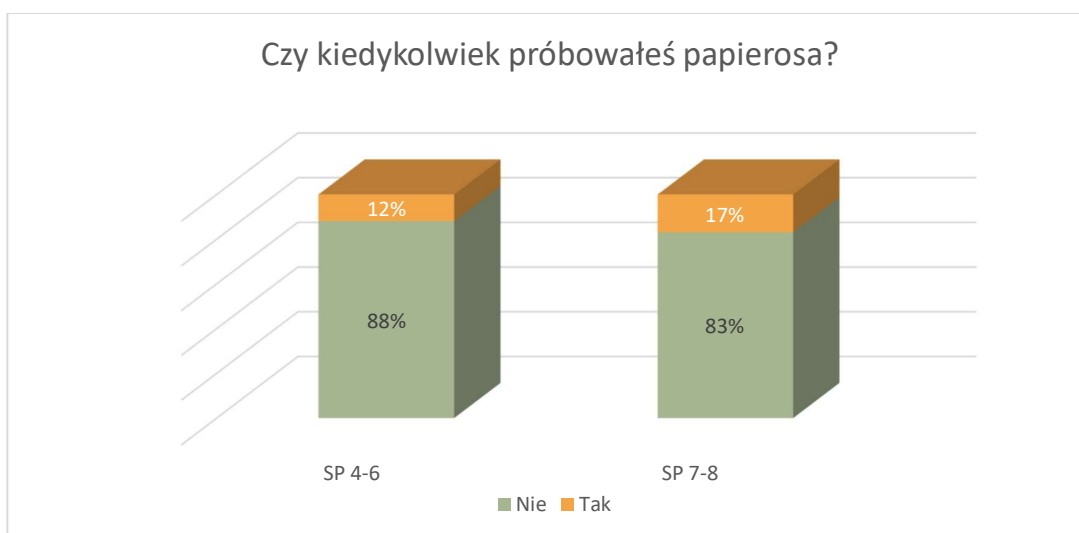

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 46% uczniów klas 4-6 SP i 39% uczniów klas 7-8 SP nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma ukończonego 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei, 10% uczniów SP 4-6 oraz 26% uczniów SP 7-8 wskazuje, że nie miałyby większego problemu z zakupem alkoholu w lokalnych sklepach, co oznacza, że oni lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.**

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

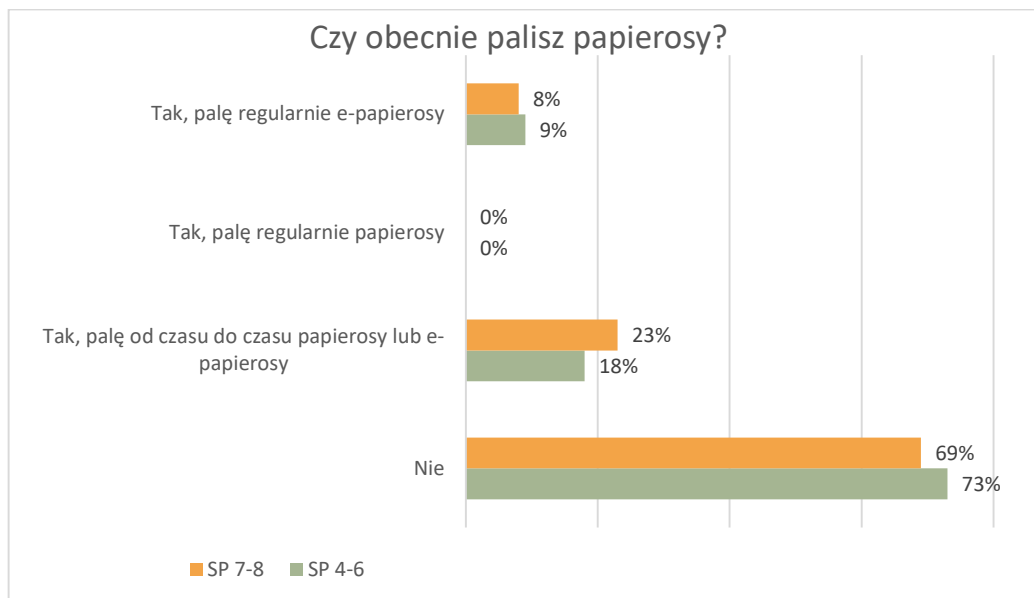
Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów, czy kiedykolwiek próbowali palenia papierosów. **12% młodszych i 17% starszych uczniów zadeklarowało, że ma za sobą inicjację nikotynową.**

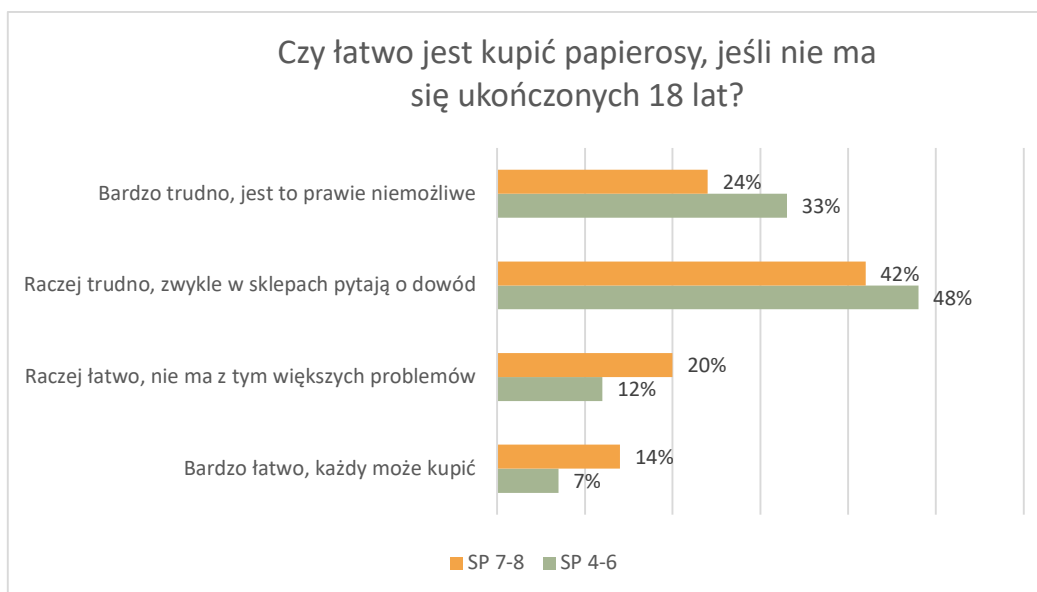
Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 4-6: 36%; SP 7-8: 84%), a także z rodziną (SP 4-6: 45%). 9% uczniów klas 4-6 zadeklarowało, że pierwszego papierosa wypaliło na terenie szkoły.

Niepokojące są wyniki obrazujące odsetek uczniów aktualnie palących wyroby tytoniowe – tylko 73% młodszych i 69% starszych uczniów odpowiedziało, że nie pali żadnych wyrobów tytoniowych (regularnie ani okazjonalnie)

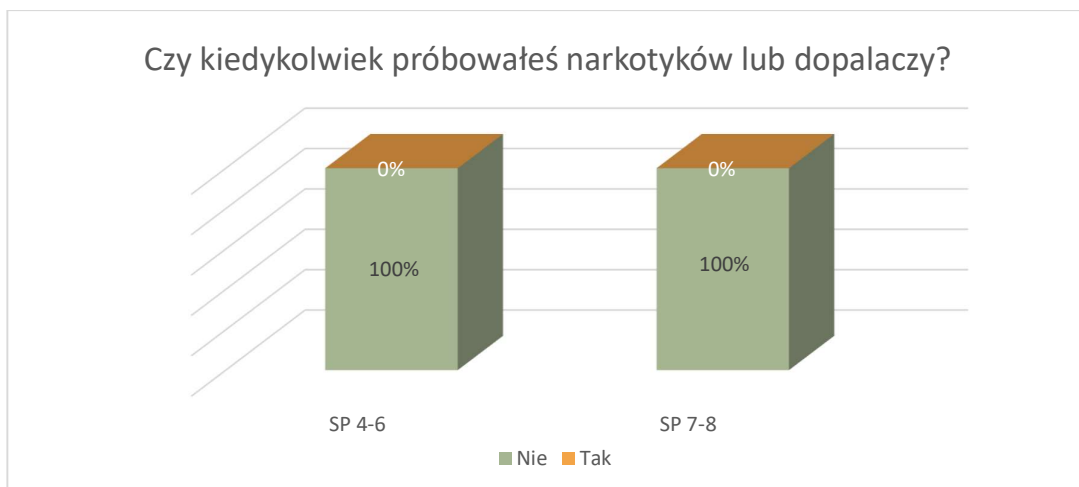

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. Uczniowie w większości odpowiadali, że nie ma takiej możliwości oraz że w sklepach zwykle pytają o dowód (łącznie SP 4-6 – 81%; SP 7-8 – 66%). Jednakże część młodych ludzi uważa, że nie miałyby z tym większego problemu (łącznie SP 4-6 – 19%; SP 7-8 – 34%).

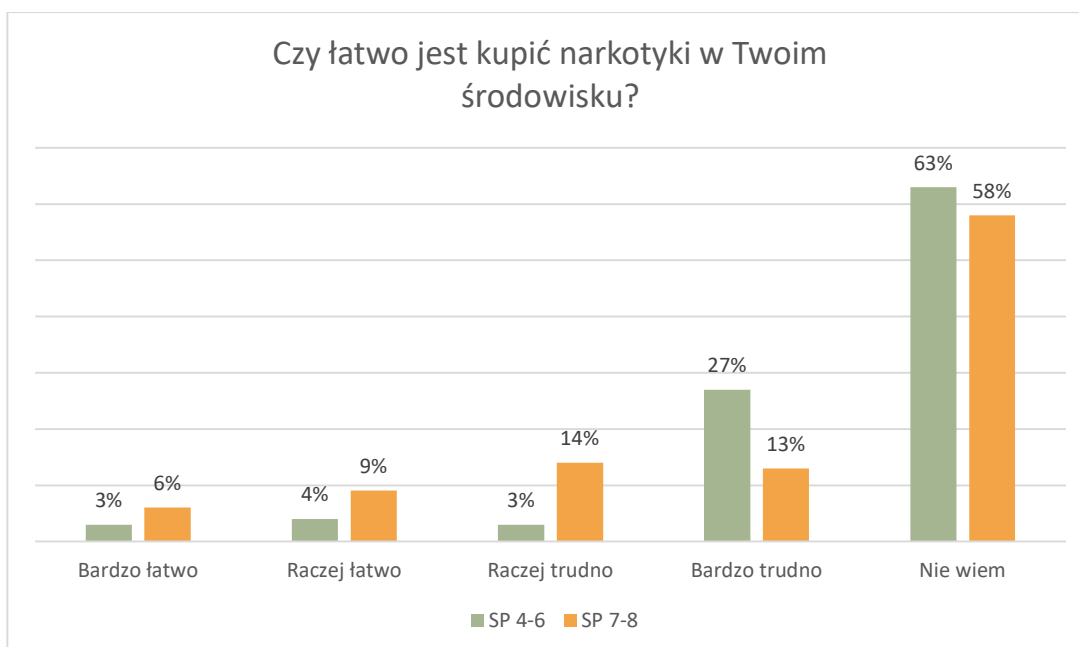

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Ankietowani uczniowie jednogłośnie odpowiedzieli, że **nigdy nie próbowali narkotyków ani dopalaczy**.

Poniższy wykres przedstawia ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy w lokalnym środowisku. W subiektywnym pytaniu czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w Twoim otoczeniu, 63% SP 4-6 oraz 58% SP 7-8 uczniów nie zna odpowiedzi na to pytanie. 15% starszych uczniów uważa, że można kupić narkotyki i dopalacze bez większych problemów.

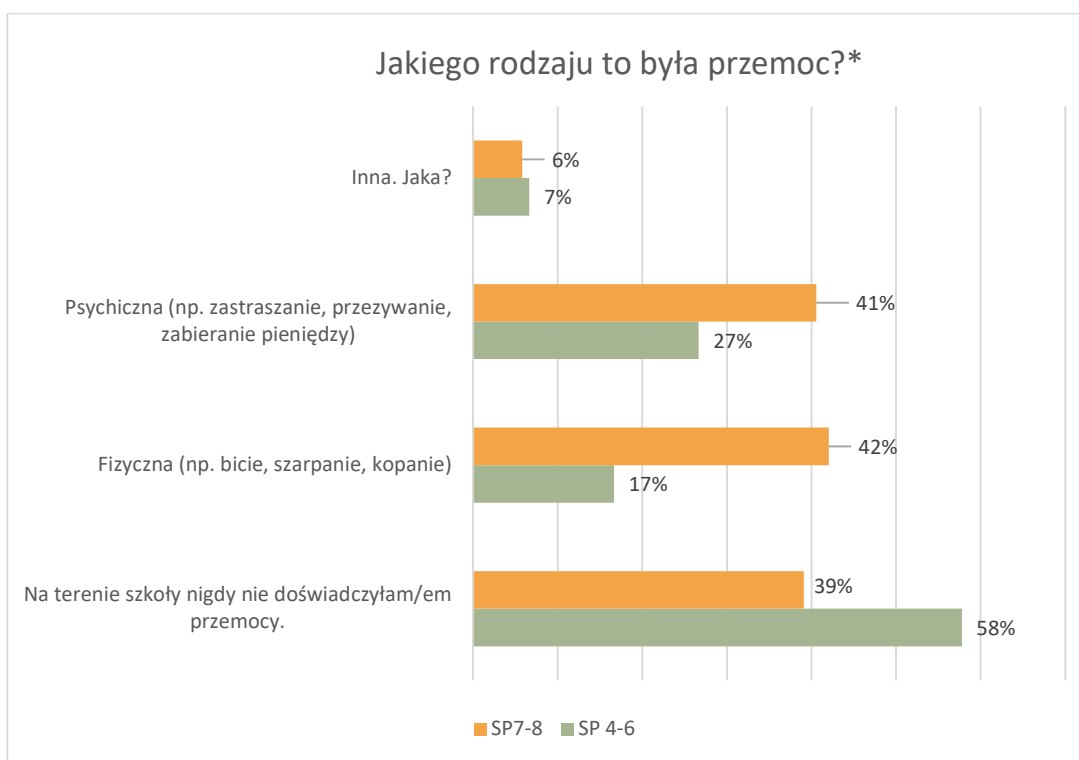

PRZEMOC W SZKOLE

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

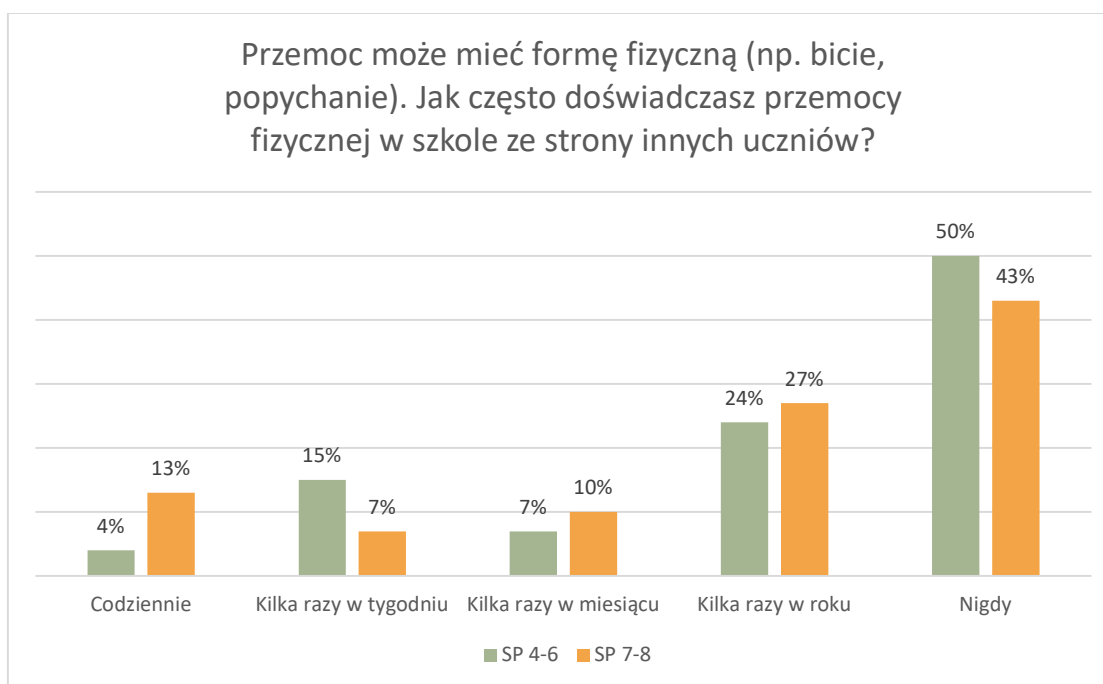
W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Młodszy uczniowie częściej doświadczają przemocy psychicznej (27%), natomiast starsi fizycznej (42%). Warte uwagi jest, iż tylko 58% uczniów klas 4-6 oraz 39% klas 7-8 deklaruje, że nie doświadczą przemocy na terenie szkoły.

*pytanie wielokrotnego wyboru

Uczniowie odpowiedzieli, że są ofiarami **przemocy fizycznej** ze strony innych uczniów najczęściej kilka razy w roku (SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 27%). Niektórzy uczniowie zadeklarowali, że są ofiarami przemocy fizycznej nawet **codziennie (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 13%)**. Co wartościowe – prawie połowa ankietowanych uczniów nigdy nie doświadczyła tej formy przemocy (SP 4-6 – 50%; SP 7-8 – 43%).

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%).⁹

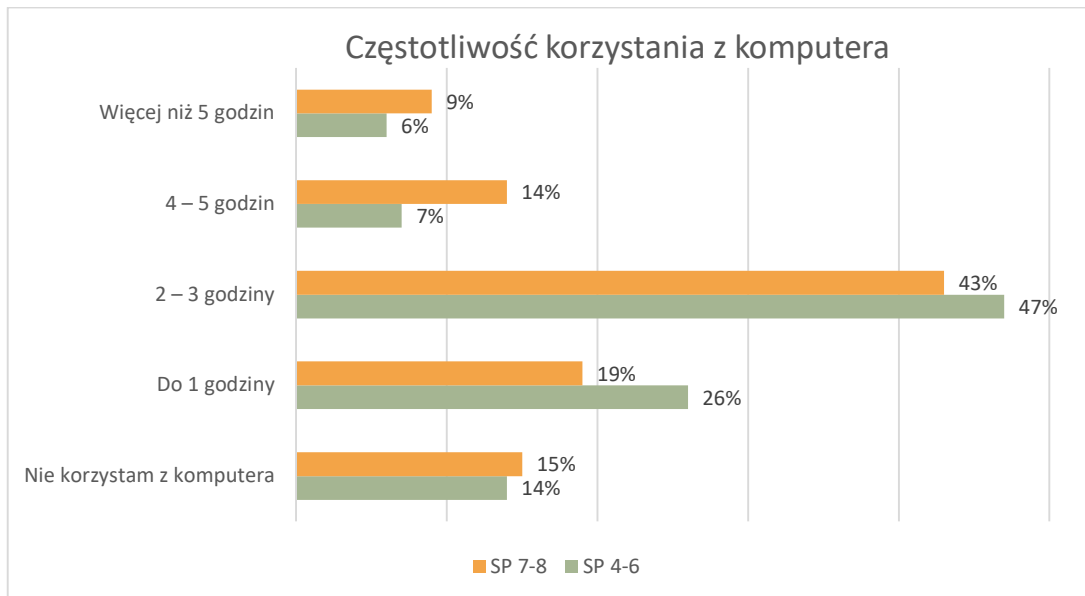
Poczynając od 2013 roku (uczniowie) coraz więcej czasu spędzają w Internecie – w 2018 roku było to przeciętnie ponad cztery godziny na dobę. Do najpopularniejszych aktywności w sieci należy kontaktowanie się ze znajomymi, co deklaruje trzy czwarte badanych, a trzy piąte twierdzi, że w zasadzie cały czas są online, na bieżąco otrzymując wiadomości i reagując na nie. Trzy czwarte słucha muzyki, ponad połowa głównie ogląda seriale, połowa spędza czas na portalach społecznościowych (z których najpopularniejszy jest Facebook – 98% badanych deklaruje, że ma konto na Facebooku), jedna trzecia badanych szuka tam informacji potrzebnych do nauki.

W tym „życiu w sieci” na pewno pomagają smartfony – posiadane przez niemal wszystkich badanych uczniów – które łączą w sobie funkcje telefonu komórkowego i komputera. O tym, jak bardzo „wrósł” on w życie młodych ludzi, świadczy choćby fakt, że ponad połowa uczniów nie uważa za niewłaściwe używania smartfonów do przeglądania Internetu, portali społecznościowych lub aplikacji podczas lekcji.¹⁰

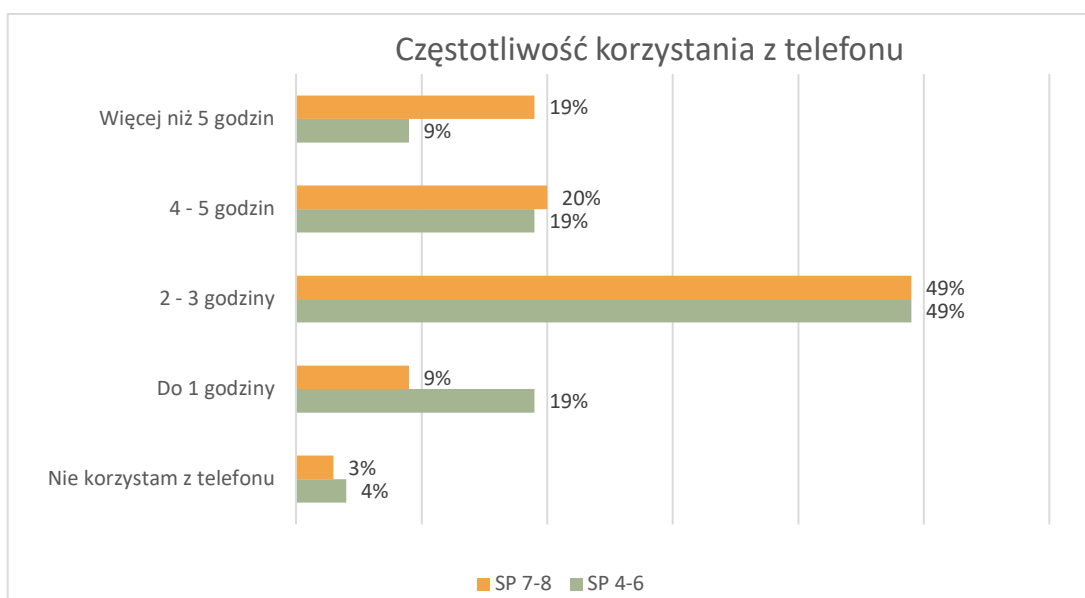
⁹ L. Kirwil L., Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II, SWPS, Warszawa 2011.

¹⁰ Mirosława Grabowska, Magdalena Gwiazda, na podstawie danych Centrum Badania Opinii Społecznej oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Młodzież 2018, Warszawa 2019

Uczniowie klas 4-6 najczęściej spędzają do 3 godzin przed komputerem (łącznie 73%). Podobnie jest w przypadku starszych uczniów, gdzie taki sam czas spędzania przed komputerem deklaruje 62%. Niepokojący jest fakt, że 6% młodszych oraz 9% starszych uczniów deklaruje korzystanie z komputera ponad 5 godzin dziennie.

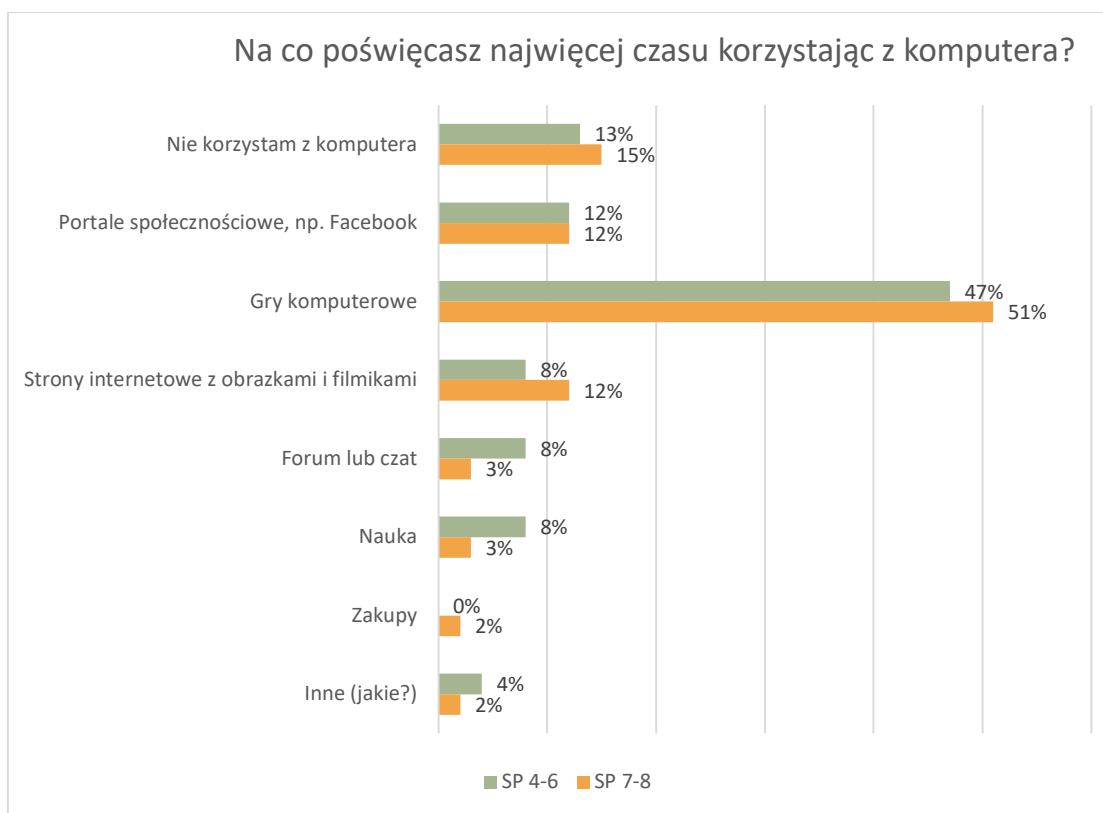
W przypadku korzystania z telefonu uczniowie deklarują najczęściej czas: 2-3 godziny (po 49%). Aż 9% młodszych oraz 19% starszych uczniów spędza ponad 5 godzin dziennie przed ekranem smartfona.

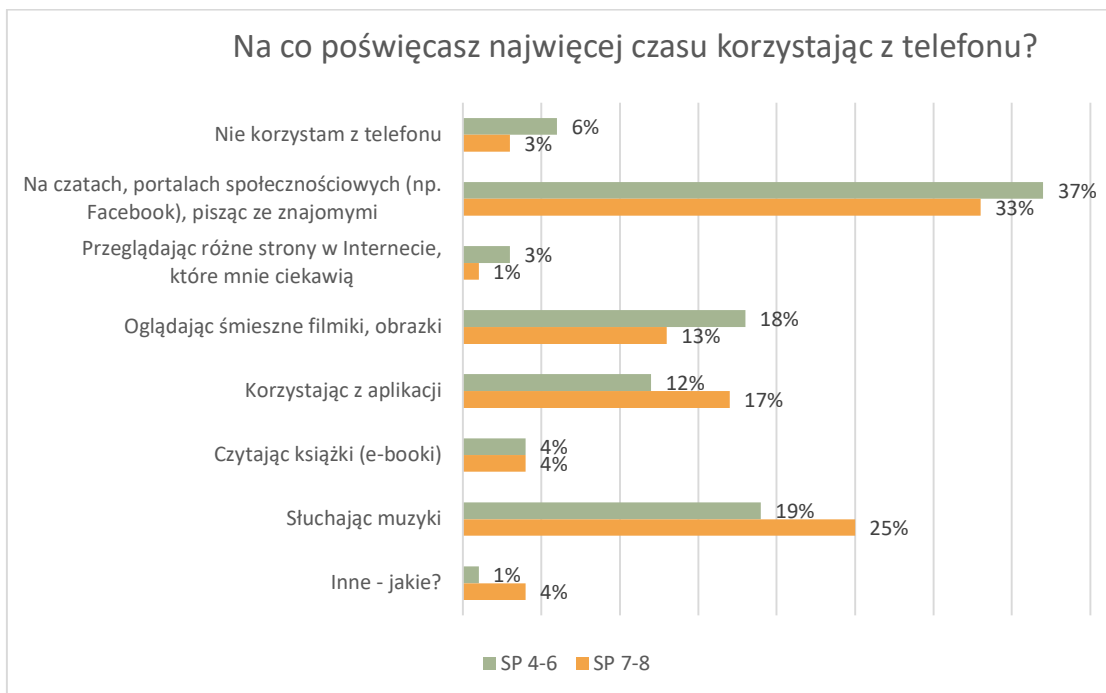

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer oraz telefon, kiedy spędzają przy nim czas.

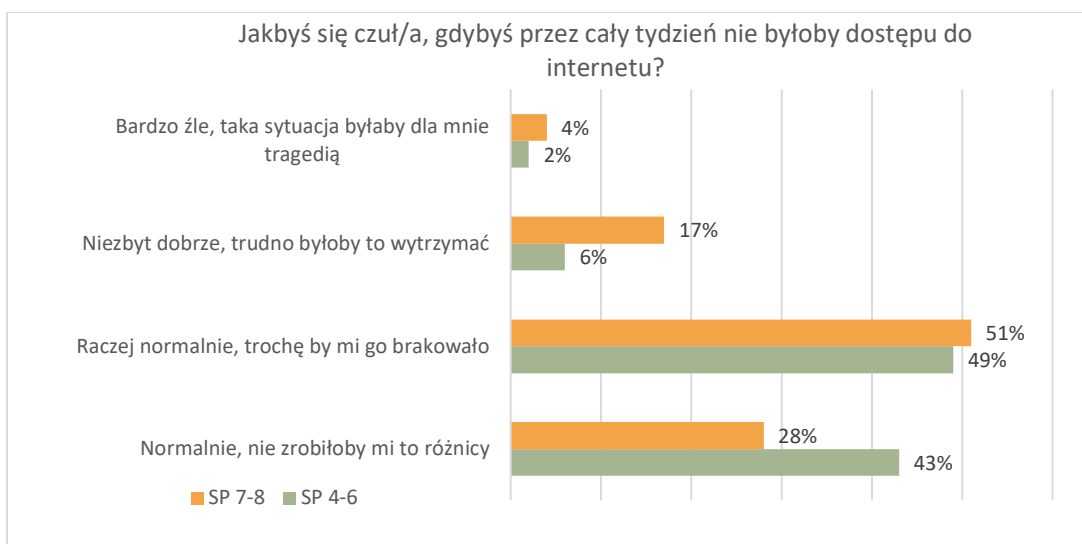
Najbardziej popularnymi formami aktywności z komputerem okazują się być gry (SP 4-6 – 47%; SP 7-8 – 51%) oraz portale społecznościowe tj. Facebook, Instagram, Tik-Tok (SP 4-6 – 12%; SP 7-8 – 12%).

Podczas korzystania z telefonu na pierwszym miejscu znajdują się portale społecznościowe (SP 4-6: 37%; SP 7-8 – 33%) oraz słuchanie muzyki (SP 4-6 – 19%; SP 7-8: 25%).

92% uczniów klas 4-6 i 79% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałyby dla nich znaczenia lub trochę by go brakowało. Część uczniów przyznaje, że odczułaby negatywnie brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 21%) – w tym 2% młodszych oraz 4% starszych uczniów zadeklarowało, iż taka sytuacja byłaby dla nich tragedią. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

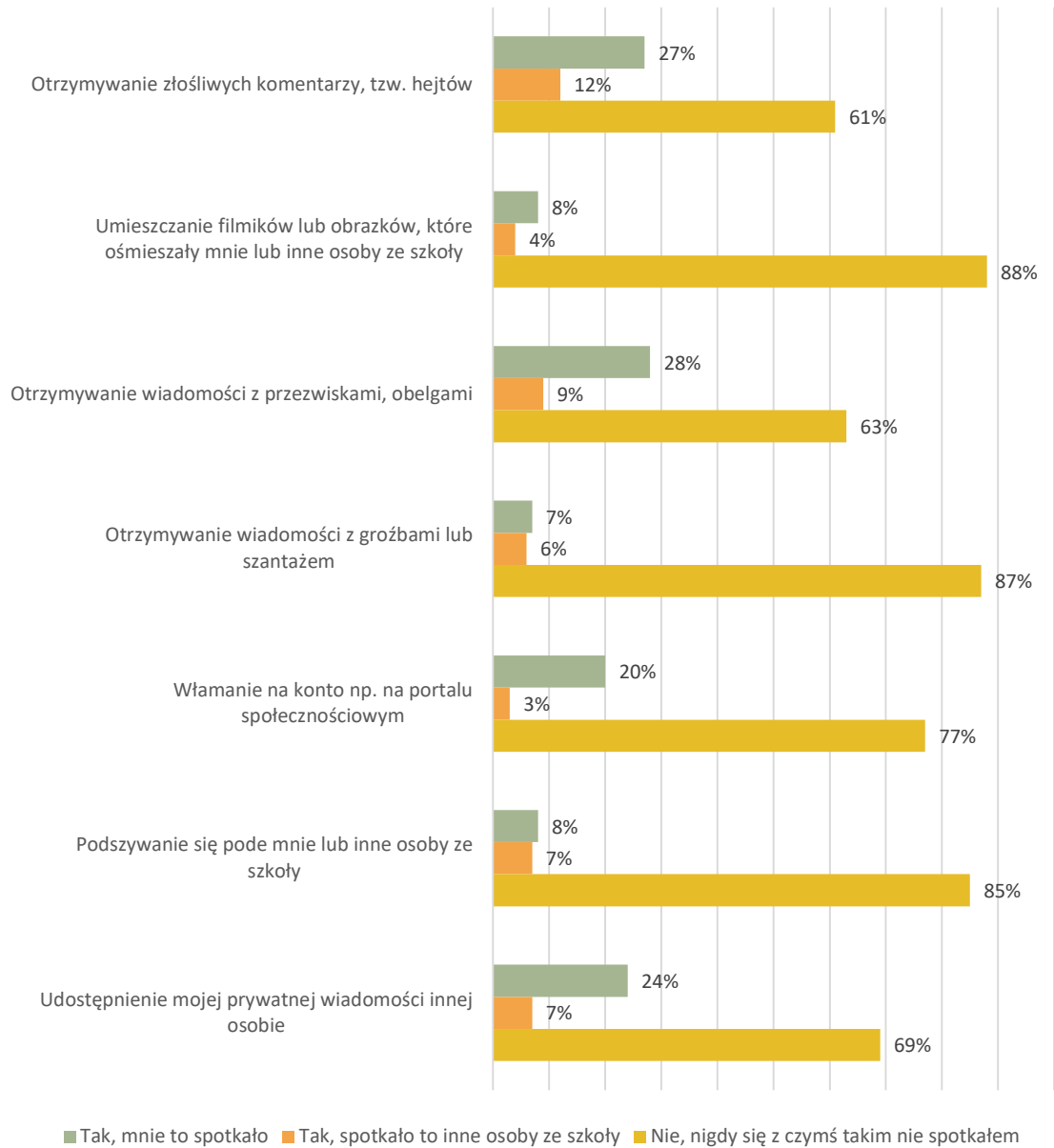
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

27% uczniów klas 4-6 i 39% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

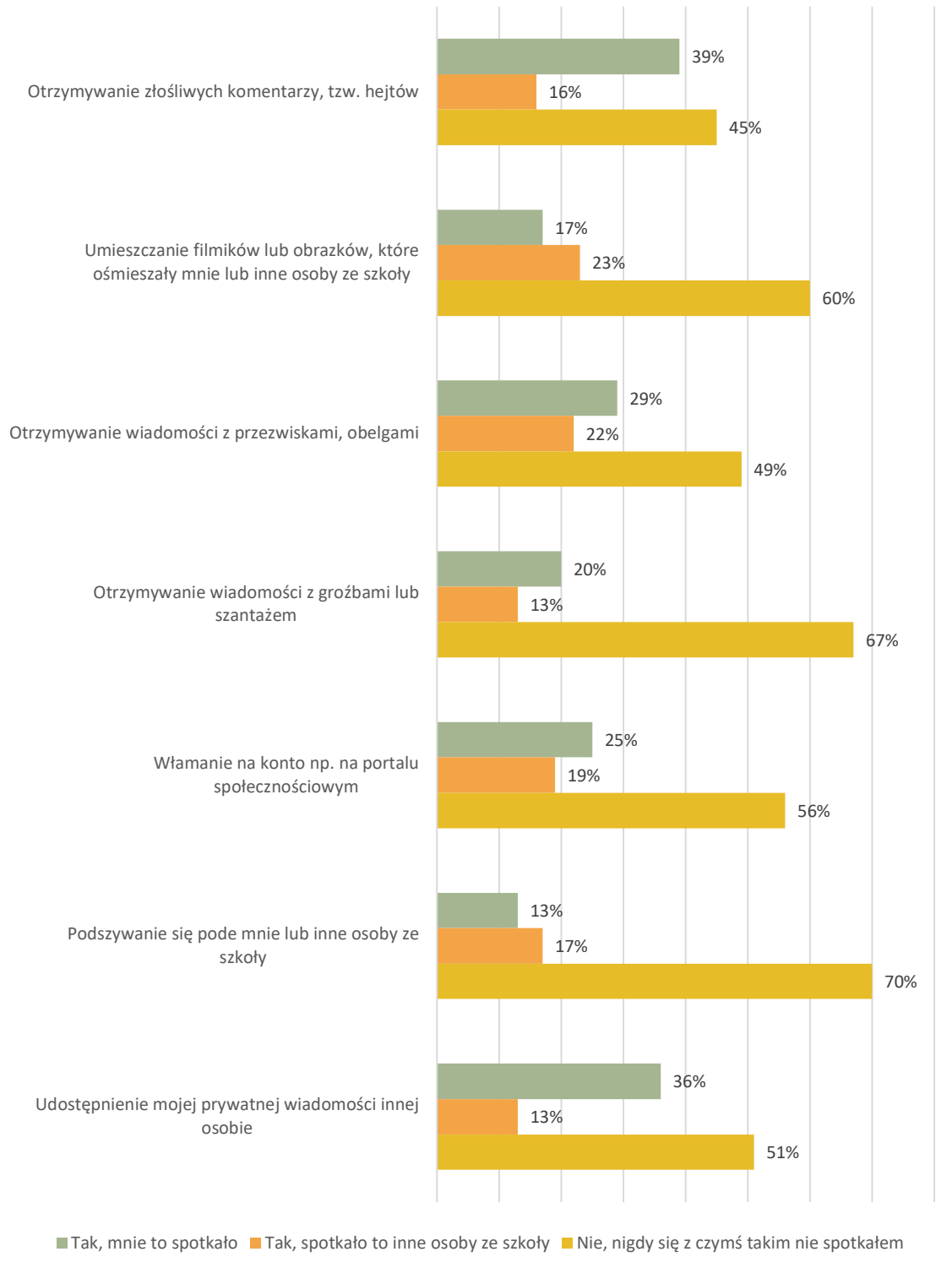
Uczniowie również często byli odbiorcami obraźliwych wiadomości z obelgami i wyzwiskami (SP 4-6 – 28%; SP 7-8 – 29%), a także byli ofiarami udostępniania osobom trzecim ich prywatnej wiadomości (SP 4-6 – 24%, SP 7-8 – 36%).

Wskazuje to na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą - SP 4-6

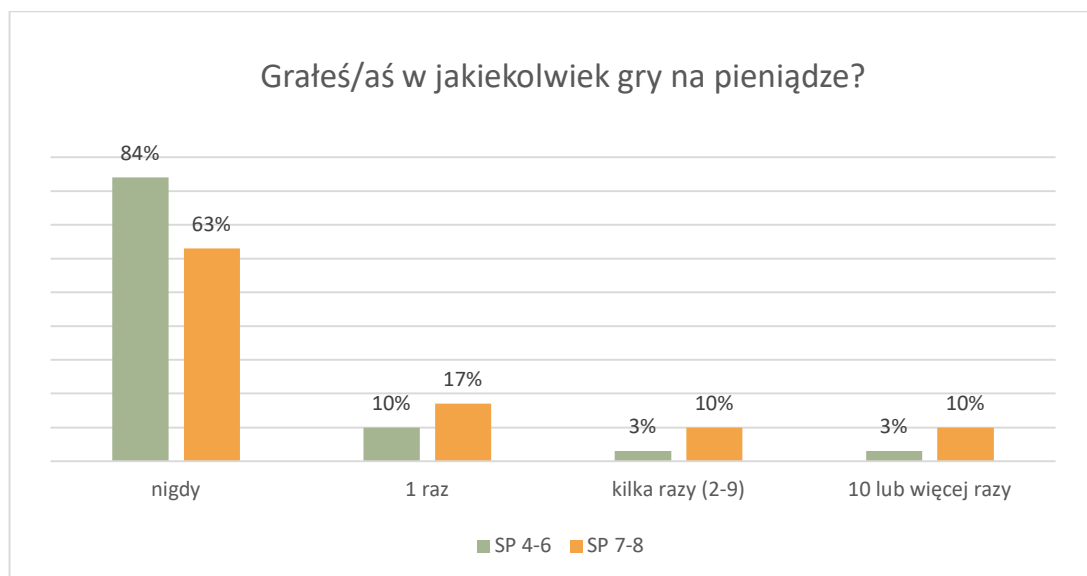
Styczność z cyberprzemocą - SP 7-8

HAZARD

Prawie 5% młodzieży szkolnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹¹. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹². Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹³.

Uczniowie z Gminy Zalewo w sporej większości (SP 4-6: 84%, SP 7-8: 63%) nie mają doświadczenia z graniem na pieniądze. Uczniowie, którzy twierdząco odpowiedzieli na te pytanie – zostali poproszeni o wskazanie jakie to były gry. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi to: zdraпки (SP 4-6: 44%; SP 7-8: 65%) oraz automaty do gier z tzw. „małymi wygranymi” (SP 7-8: 19%).

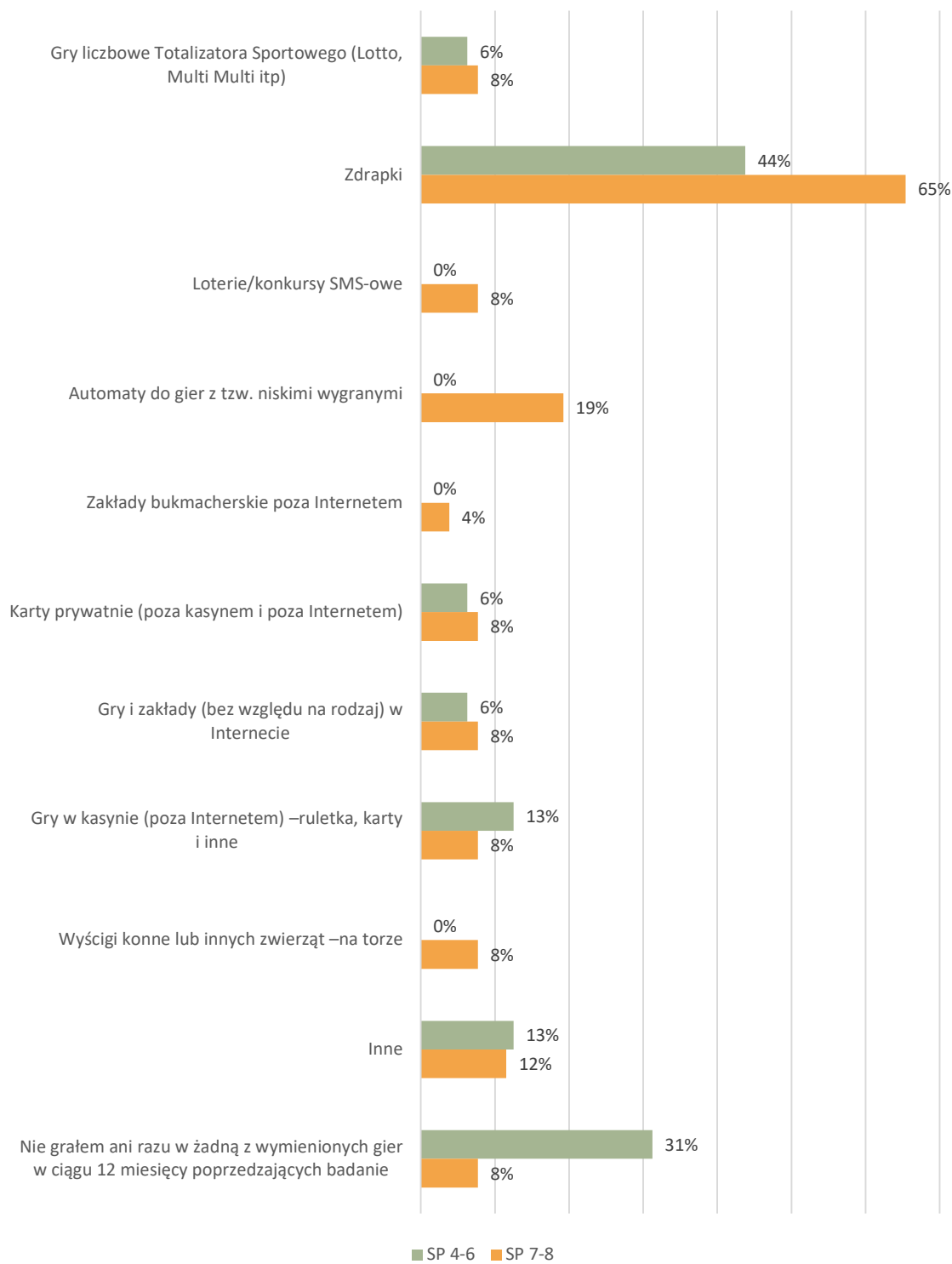

¹¹ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

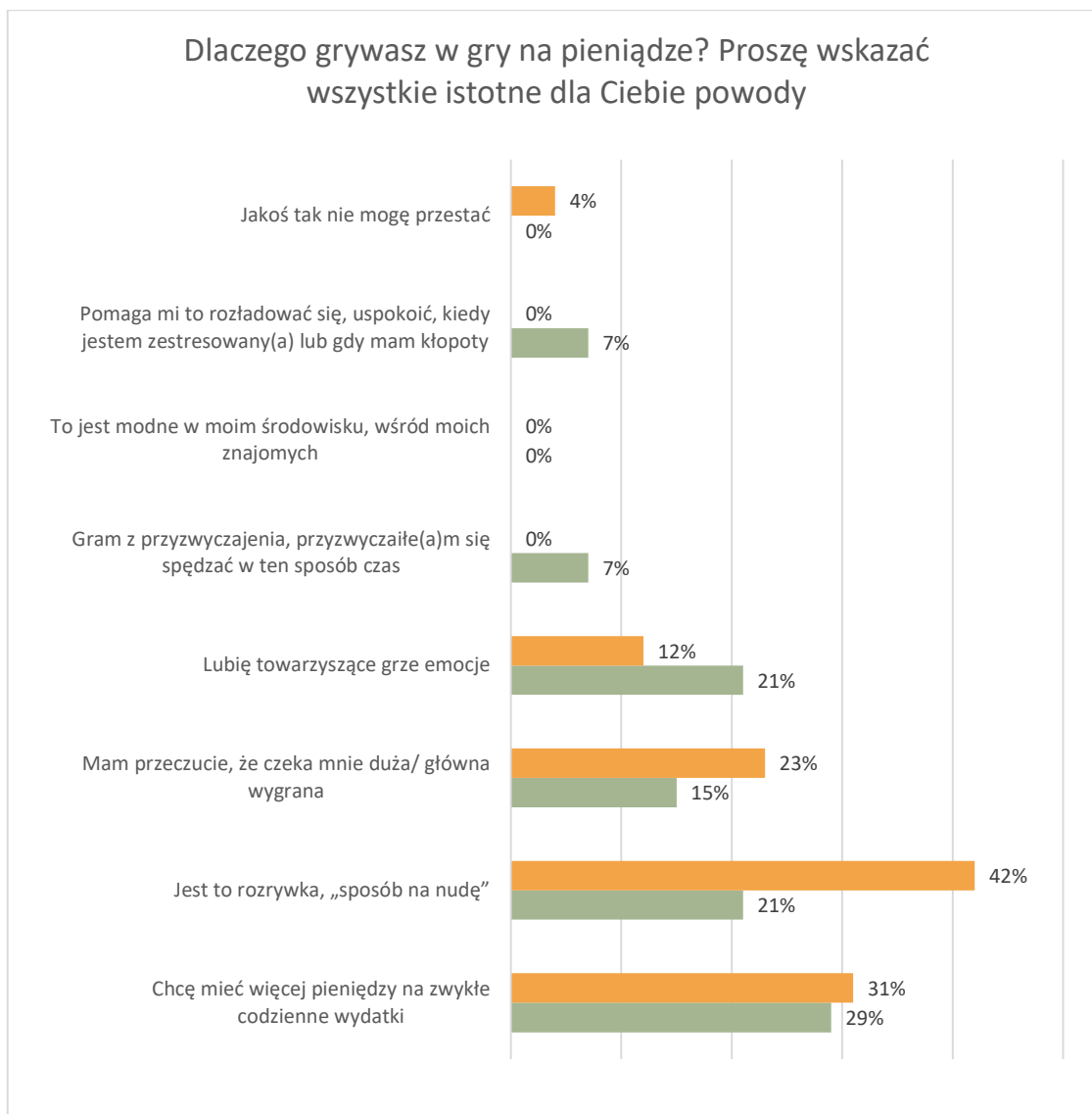
¹² M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹³ M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

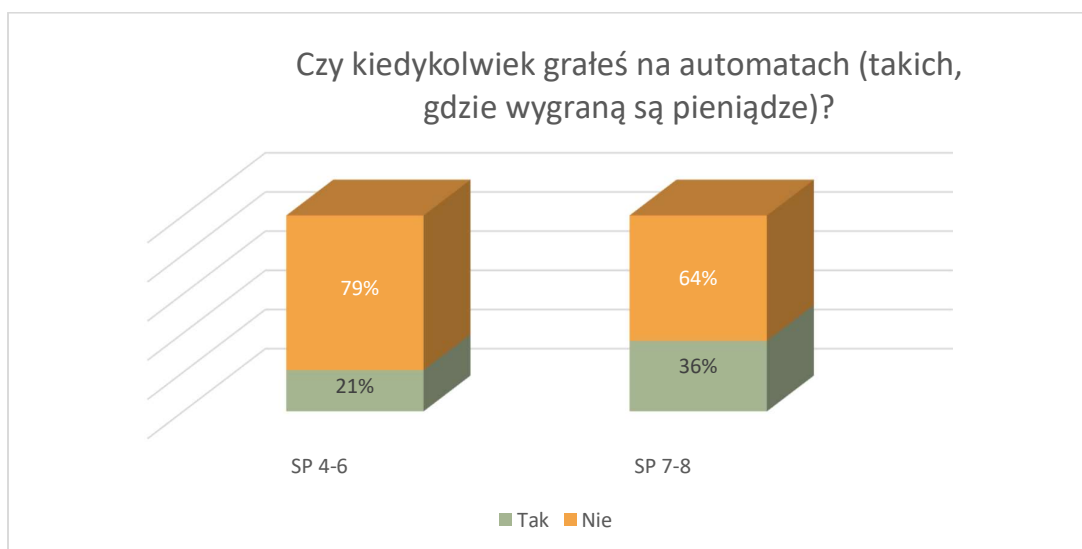
Jakie to były gry?

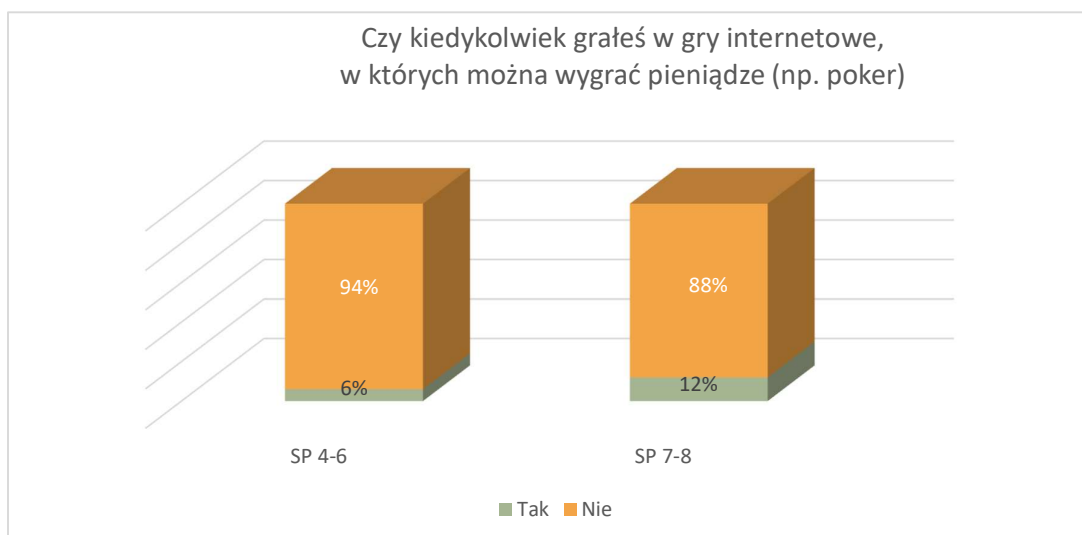
Następne pytanie dotyczyło powodów z jakich uczniowie Gminy Zalewo uciekają się do hazardu (gier na pieniądze). **Młodszy uczniowie** najczęściej wskazywali pobudki finansowe – tj. chęć wygranej, aby mieć na codzienne wydatki (29%). **Starsi uczniowie** natomiast wskazywali pobudki rozrywkowe (sposób na nudę – 42%).

Większość uczniów (SP 4-6 – 79%; SP 7-8 – 64%) nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach. Jednakże, odsetek młodych ludzi mających styczność z tą formą rozrywki jest bardzo zauważalny (szczególnie w klasach 7-8 SP).

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród badanych uczniów. 6% młodszych uczniów oraz 12% starszych deklaruje, że grało w gry internetowe na pieniądze.

POZOSTAŁE UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Poprosiliśmy również uczniów Gminy Zalewo o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe tabele.

KLASY 4-6					
	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Raczej rzadko	Bardzo rzadko	Nie występuje
Uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych)	14%	34%	20%	10%	22%
Zaburzenia odżywiania	4%	7%	26%	21%	42%
Uzależnienie od hazardu	2%	2%	8%	18%	70%
Zakupoholizm	9%	8%	7%	22%	54%
Uzależnienie od Internetu	17%	30%	18%	17%	18%
Uzależnienie od ćwiczeń	8%	4%	24%	14%	50%

KLASY 7-8					
	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Raczej rzadko	Bardzo rzadko	Nie występuje
Uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych)	28%	32%	16%	6%	18%
Zaburzenia odżywiania	16%	14%	26%	14%	30%
Uzależnienie od hazardu	10%	3%	12%	16%	59%
Zakupoholizm	14%	14%	25%	14%	33%
Uzależnienie od Internetu	36%	25%	20%	4%	15%
Uzależnienie od ćwiczeń	11%	14%	22%	25%	28%

W obu grupach wiekowych za najbardziej powszechne zjawisko uczniowie wskazali uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych) (SP 4-6: 48%, SP 7-8: 60%) oraz uzależnienie od Internetu (SP 4-6: 47%, SP 7-8: 61%). Te dwa zjawiska w środowisku uczniowskim wyraźnie dominują nad pozostałymi zaburzeniami. **Uczniowie starszych klas wskazują również na zaburzenia odżywiania (SP 7-8: 30%), zakupoholizm (SP 7-8: 28%) oraz uzależnienie od ćwiczeń (SP 7-8: 25%).**

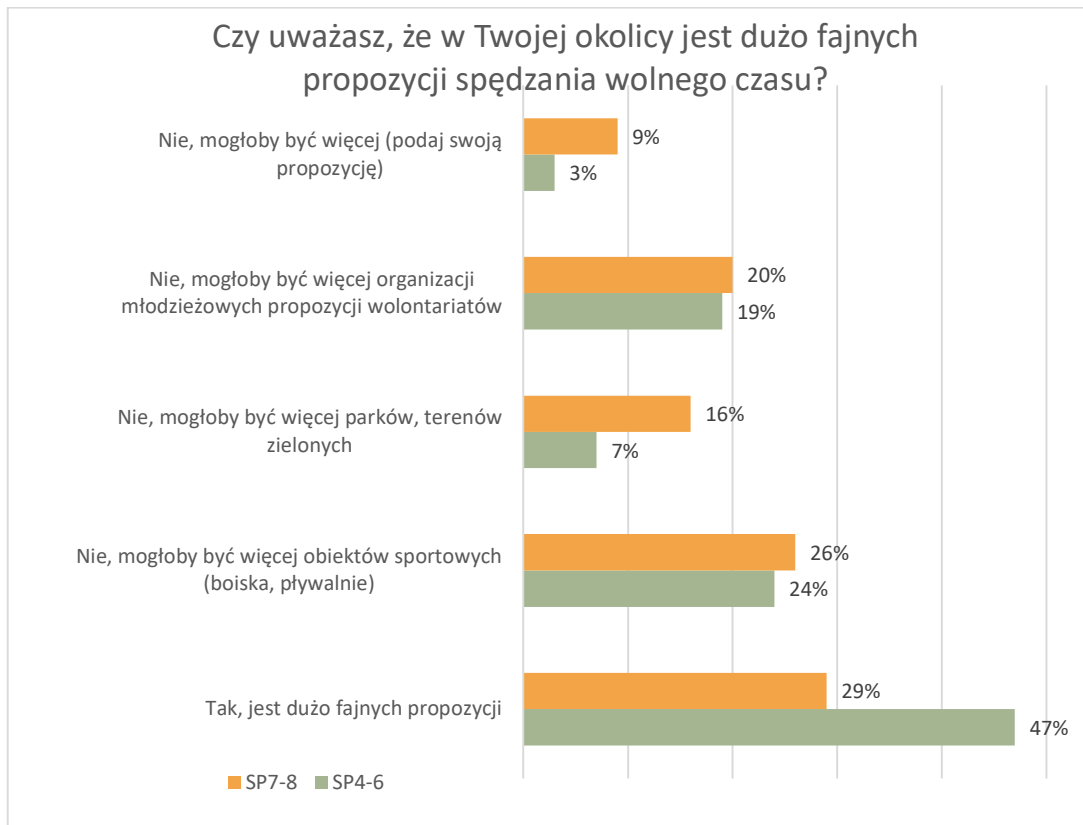
CZAS WOLNY

Wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczą wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobne jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%), a jej popularność utrzymuje się od dwóch lat na wyższym niż wcześniej poziomie.¹⁴

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Uczniowie uważają również, że w okolicy jest wiele atrakcyjnych propozycji spędzania wolnego czasu, jednak zaznaczają, iż mogłoby pojawić się więcej obiektów sportowych (SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 26%) oraz organizacji młodzieżowych (SP 4-6: 19%; SP 7-8 – 20%).

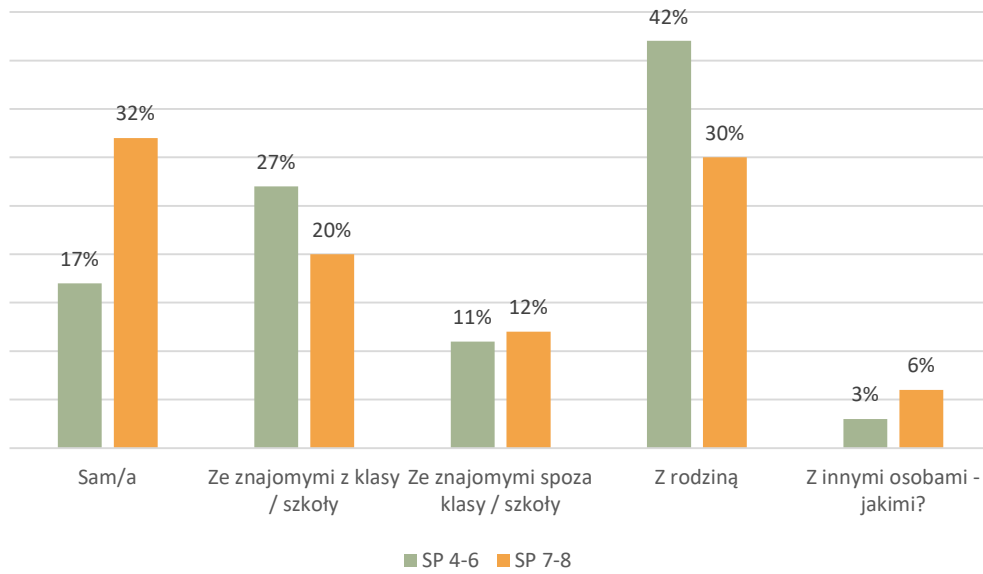
¹⁴ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Młodzież 2018, Warszawa 2019 (dostęp: 5.10.2020 r.)

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Uczniowie najczęściej czasu wolnego spędzają: z rodziną (SP 4-6: 42%; SP 7-8: 30%), a następnie ze znajomymi z/spoza klasy. Część uczniów odpowiedziała, iż woli spędzać wolny czas samemu (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 32%).

Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

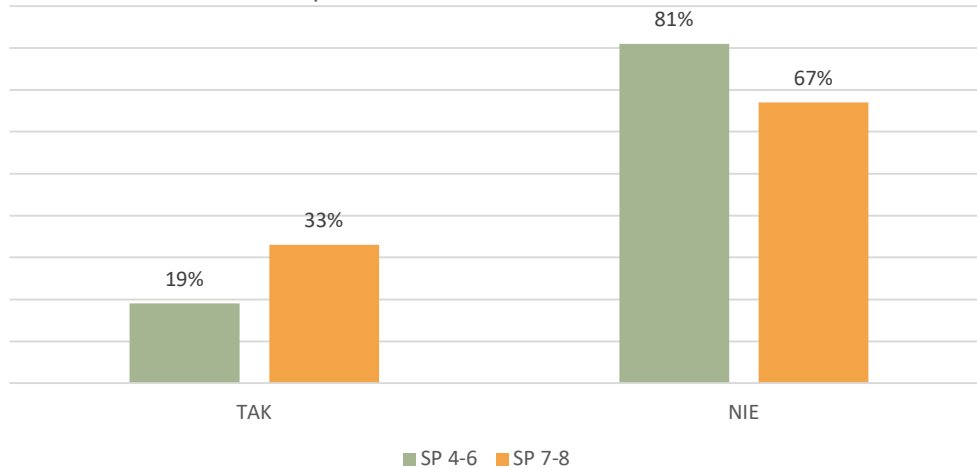
PROBLEMY I ODCZUCIA ZWIĄZANE Z EDUKACJĄ ZDALNĄ W CZASIE PANDEMII COVID-19

Spółeczna rewolucja cyfrowa i związana z nią powszechność wykorzystania nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w wielu obszarach życia wymusiły konieczność ich włączenia także w obszar edukacji szkolnej. Dzięki temu szkoła miała stać się miejscem nowoczesnym, podążającym za społeczno-technologicznymi zmianami, w tym głównie nastawionym na wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w kształceniu i wspieraniu procesu dydaktycznego oraz na rozwijanie kompetencji cyfrowych umożliwiających m.in. wyszukiwanie, selekcję i weryfikację informacji online, własną ekspresję, współpracę, rozwiązywanie problemów czy aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, obywatelskim i kulturowym.¹⁵

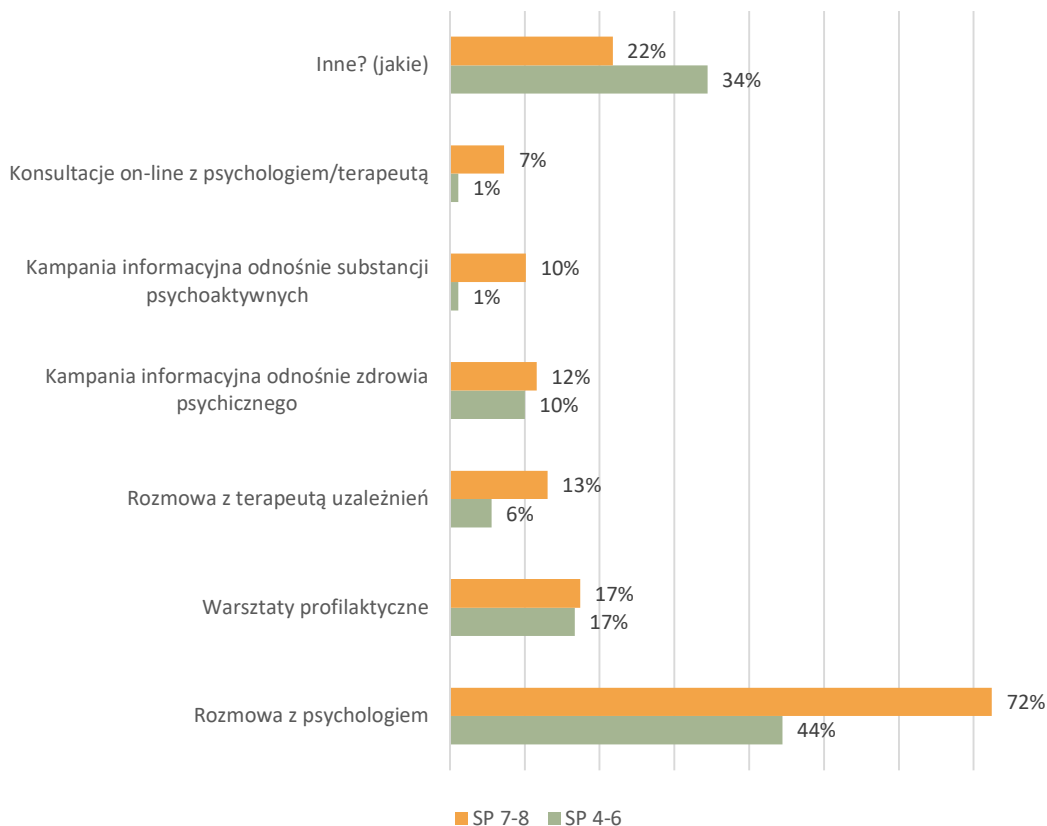
W subiektywnej ocenie uczniów szkół podstawowych Gminy Zalewo, zdecydowana większość nie dostrzega potrzeby wsparcia czy rozmowy o swoich odczuciach ze specjalistą (SP 4-6: 81%; SP 7-8: 67%). Jednakże należy zwrócić uwagę, iż pojawiły się odpowiedzi wyrażające taką potrzebę (szczególnie w klasach starszych). Najczęściej wskazywano na: rozmowy z psychologiem, warsztaty profilaktyczne oraz organizację kampanii odnośnie zdrowia.

¹⁵ Edukacja zdalna: co się stało z uczniami ich rodzicami i nauczycielami? Ptaszek G. (2020)

Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)? Czy chciałbyś z kimś porozmawiać o swoich odczuciach?

Jakie wsparcie byłoby najbardziej potrzebne?

WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW SZKÓŁ Z GMINY ZALEWO Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2019 ROKU

METODOLOGIA

W niniejszym opracowaniu zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów **Szkół z terenu Gminy Zalewo** z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej w 2019 roku.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandardyzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2019 roku objęło 5903 uczniów.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2019. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj.:

- uczniów **szkół z terenu Gminy Zalewo** oraz próby ogólnopolskiej.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2019.

GRUPA BADANA

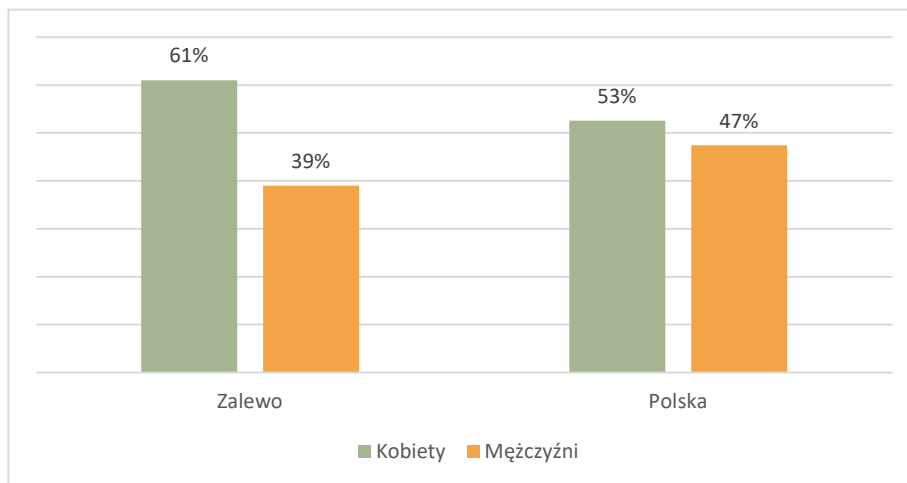
Badaniami objęto uczniów **szkół klas 7-8 podstawowych na terenie Gminy Zalewo.**

Liczebność grup badanych

Uczniowie Szkół Gminy Zalewo

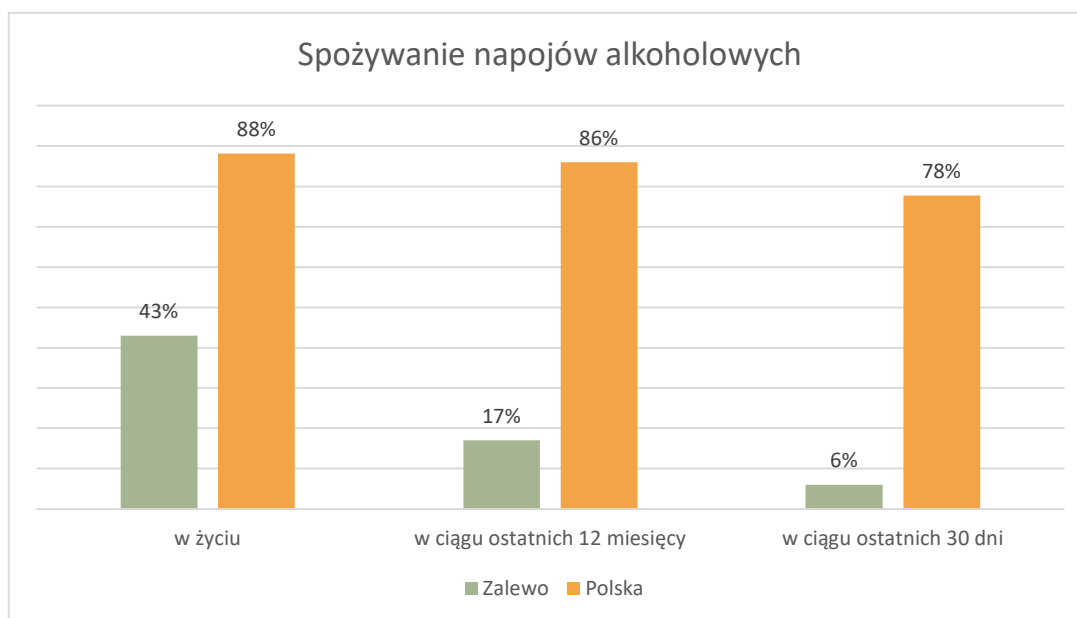
67

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych. Zawarto na nim rozkład płci osób badanych w ramach ESPAD-u oraz uczniów szkół Gminy Zalewo.

WYNIKI

Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów **Szkół z terenu Gminy Zalewo**, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży próby ogólnopolskiej. **Uczniowie w Gminie Zalewo sięgają po alkohol rzadziej niż ich rówieśnicy na terenie Polski**, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów Szkół z terenu Gminy Zalewo zakresu spożywania napojów alkoholowych.

Spożywanie napojów alkoholowych							
ZALEWO (% odpowiedzi)							
	<i>Nie piłem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	67%	15%	13%	0%	4%	0%	1%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	83%	15%	2%	0%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	94%	4%	2%	0%	0%	0%	0%

W kolejnej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół Gminy Zalewo z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych wskazuje, iż **uczniowie szkół Gminy Zalewo najczęściej spożywają mniej niż jedno piwo - 4%, 1-2 kieliszki wina (5%) oraz mniej niż 1 kieliszek wódki (łącznie 4%)**. Zazwyczaj jednak, uczniowie przyznają, że nie piją w ogóle (piwa - 80%; wina - 85%; wódki - 92%).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych	
PIWO	
	ZALEWO
<i>Nigdy nie piję piwa</i>	80%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	12%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	4%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	0%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	2%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek</i>	2%

<i>(powyżej 2 litrów)</i>	
WINO	
	ZALEWO
<i>Nigdy nie piję wina</i>	85%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	2%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	8%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	5%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	0%
<i>Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)</i>	0%
WÓDKA	
	ZALEWO
<i>Nigdy nie piję wódki</i>	92%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wódki</i>	2%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)</i>	4%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)</i>	2%
<i>3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)</i>	0%
<i>6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)</i>	0%

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „**Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?**” Oczekiwania uczniów szkół Gminy Zalewo wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

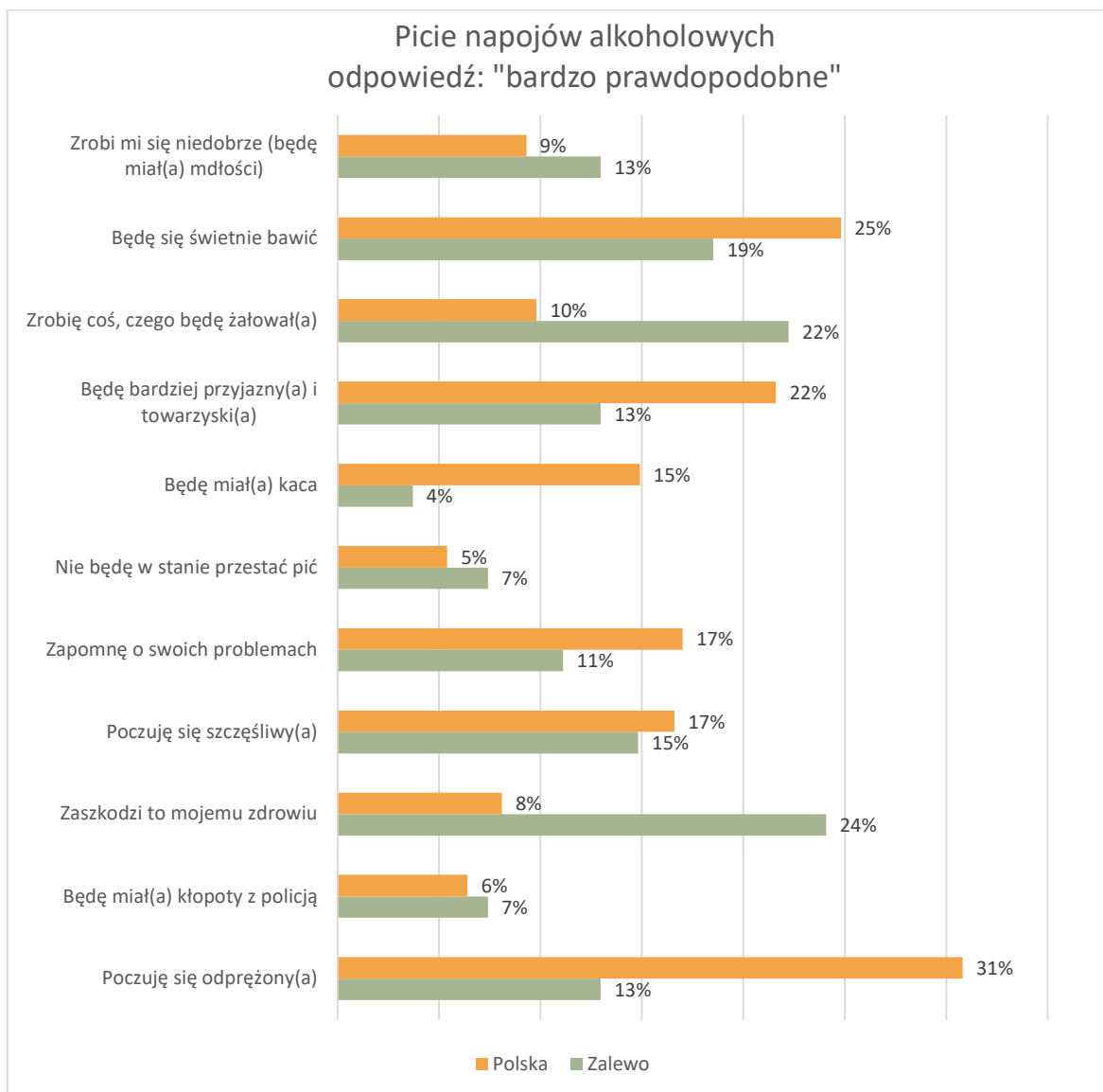
Uczniowie szkół z terenu Gminy Zalewo w porównaniu do próby ogólnopolskiej, zgłaszali:

- **częściej:**
 - strach przed problemami zdrowotnymi (o 16 p.p.);
 - zrobienie czegoś, czego będą żałowali (o 12 p.p.);
 - strach przed pojawiającymi się mdłościami (o 4 p.p.);

- o niemożność przestania picia (o 2 p.p.);
- o będę mieć kłopoty z policją (o 1 p.p.).

- **rzadziej:**

- o poczucie odprężenia (o 18 p.p.);
- o obawy przed kacem (o 11 p.p.);
- o bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim (o 9 p.p.);
- o przekonanie o świetnej zabawie (o 6 p.p.);
- o zapominanie o swoich problemach (o 6 p.p.);
- o poczucie bycia szczęśliwym (o 2 p.p.).

W tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z terenu Gminy Zalewo oraz próby ogólnopolskiej z zakresu **oczekiwań wobec alkoholu**.

Oczekiwania wobec alkoholu		
<i>1. Poczuję się odprężony/-a</i>		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	13%	31%
Prawdopodobne	6%	40%
Nie wiadomo	46%	18%
Mało prawdopodobne	20%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	5%
<i>2. Będę miał kłopoty z policją</i>		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	7%	6%
Prawdopodobne	13%	11%
Nie wiadomo	41%	30%
Mało prawdopodobne	20%	26%
Zupełnie nieprawdopodobne	19%	27%
<i>3. Zaszkozi to mojemu zdrowiu</i>		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	24%	8%
Prawdopodobne	20%	20%
Nie wiadomo	35%	35%
Mało prawdopodobne	4%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	16%	10%

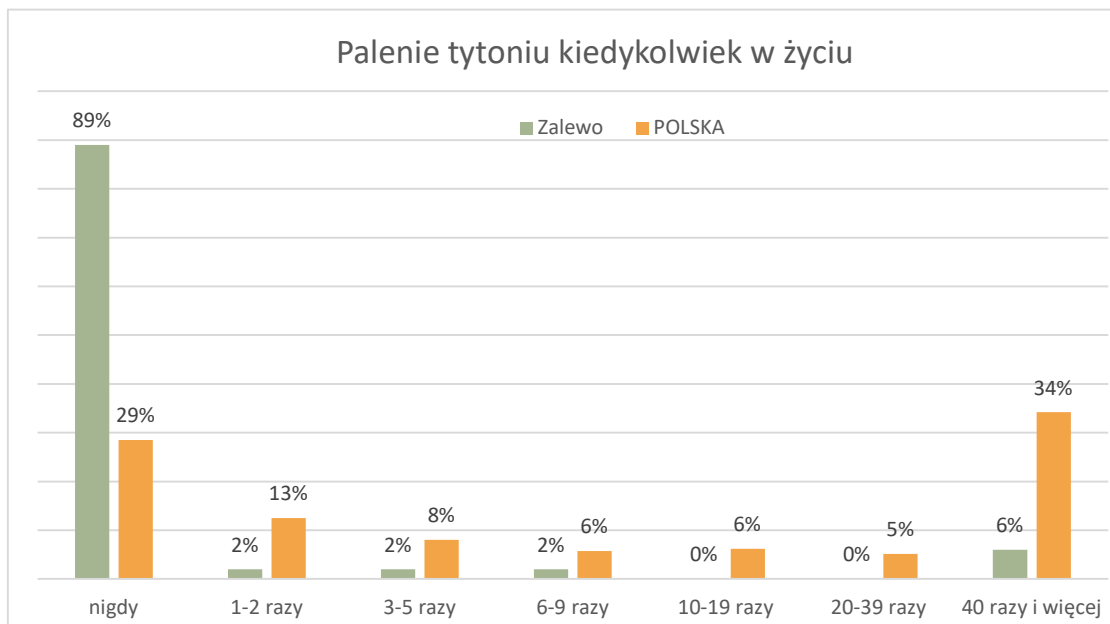
4. Poczuję się szczęśliwy/-a		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	15%	17%
Prawdopodobne	6%	35%
Nie wiadomo	43%	31%
Mało prawdopodobne	24%	11%
Zupełnie nieprawdopodobne	12%	6%
5. Zapomnę o swoich problemach		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	11%	17%
Prawdopodobne	22%	34%
Nie wiadomo	37%	26%
Mało prawdopodobne	17%	14%
Zupełnie nieprawdopodobne	13%	8%
6. Nie będę w stanie przestać pić		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	7%	5%
Prawdopodobne	9%	8%
Nie wiadomo	44%	24%
Mało prawdopodobne	20%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	20%	36%
7. Będę miał/-a kaca		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	4%	15%
Prawdopodobne	22%	28%

Nie wiadomo	39%	28%
Mało prawdopodobne	15%	19%
Zupełnie nieprawdopodobne	20%	11%
8. Będę bardziej przyjazny/-a i towarzyski/-a		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	13%	22%
Prawdopodobne	9%	40%
Nie wiadomo	41%	25%
Mało prawdopodobne	26%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	11%	6%
9. Zrobię coś, czego będę żałował/-a		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	22%	10%
Prawdopodobne	19%	19%
Nie wiadomo	35%	33%
Mało prawdopodobne	9%	23%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	16%
10. Będę się świetnie bawić		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	19%	25%
Prawdopodobne	6%	40%
Nie wiadomo	46%	26%
Mało prawdopodobne	19%	5%
Zupełnie nieprawdopodobne	10%	5%

11. Zrobi mi się niedobrze (będę miał/-a mdłości)		
	ZALEWO	POLSKA
Bardzo prawdopodobne	13%	9%
Prawdopodobne	19%	21%
Nie wiadomo	43%	35%
Mało prawdopodobne	15%	22%
Zupełnie nieprawdopodobne	10%	13%

Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów. **Większa część uczniów Szkół z terenu Gminy Zalewo deklaruje, że nigdy nie paliła (89%), jest to o 60 p.p. więcej w porównaniu do uczniów z próby ogólnopolskiej.** Rozkład pozostałych odpowiedzi również wskazuje na to, iż **uczniowie Szkół Gminy Zalewo z reguły palą rzadziej i mniej niż młodzież z próby ogólnopolskiej.**

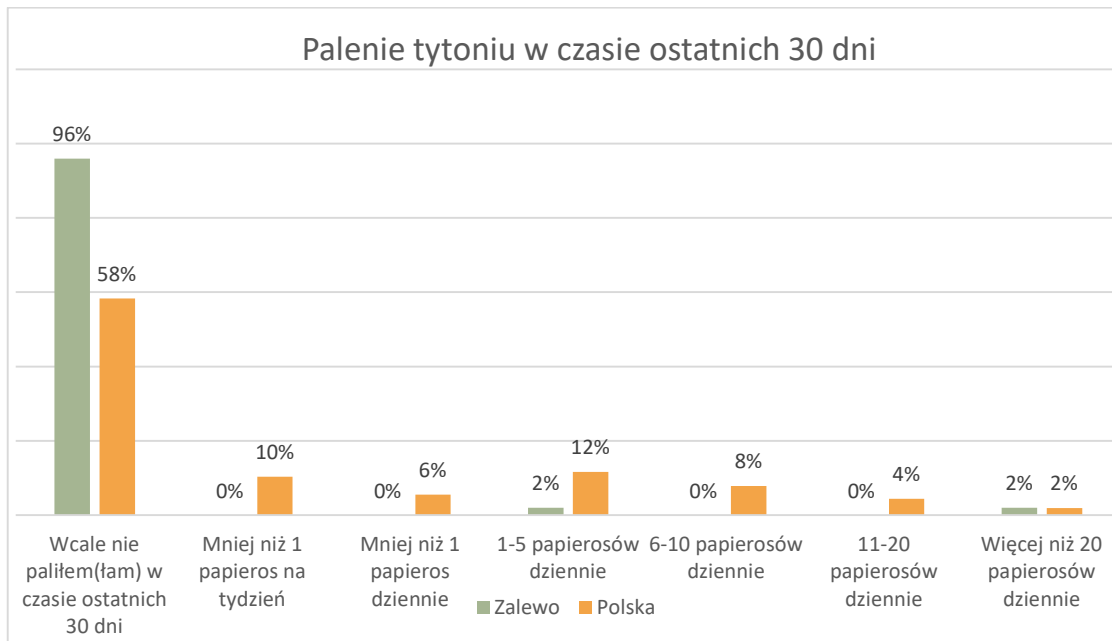
- **1 – 2 razy:** uczniowie Gminy Zalewo o 11 p.p. rzadziej;
- **3 – 5 razy:** uczniowie Gminy Zalewo o 6 p.p. rzadziej;
- **6 – 9 razy:** uczniowie Gminy Zalewo o 4 p.p. rzadziej;
- **10 – 19 razy:** uczniowie Gminy Zalewo o 6 p.p. rzadziej;
- **20 – 39 razy:** uczniowie Gminy Zalewo o 5 p.p. rzadziej
- **40 razy i więcej:** uczniowie Gminy Zalewo o 28 p.p. rzadziej.

Podobne różnice ujawniają **deklaracje uczniów związane z paleniem papierosów w ciągu miesiąca przed badaniem**. Uczniowie Szkół Gminy Zalewo w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem palili rzadziej i mniej w porównaniu do swoich rówieśników z terenu całej Polski.

Struktura odpowiedzi uczniów:

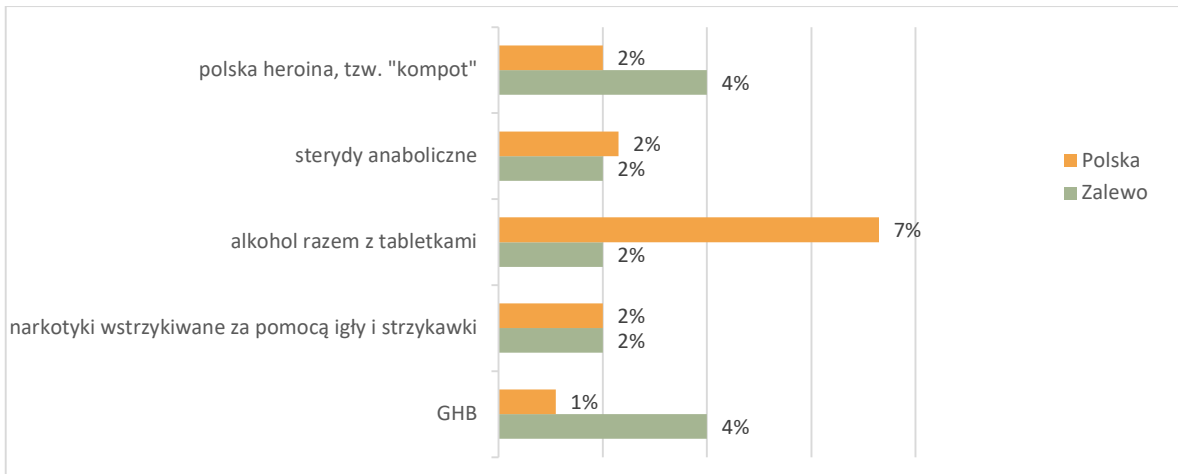
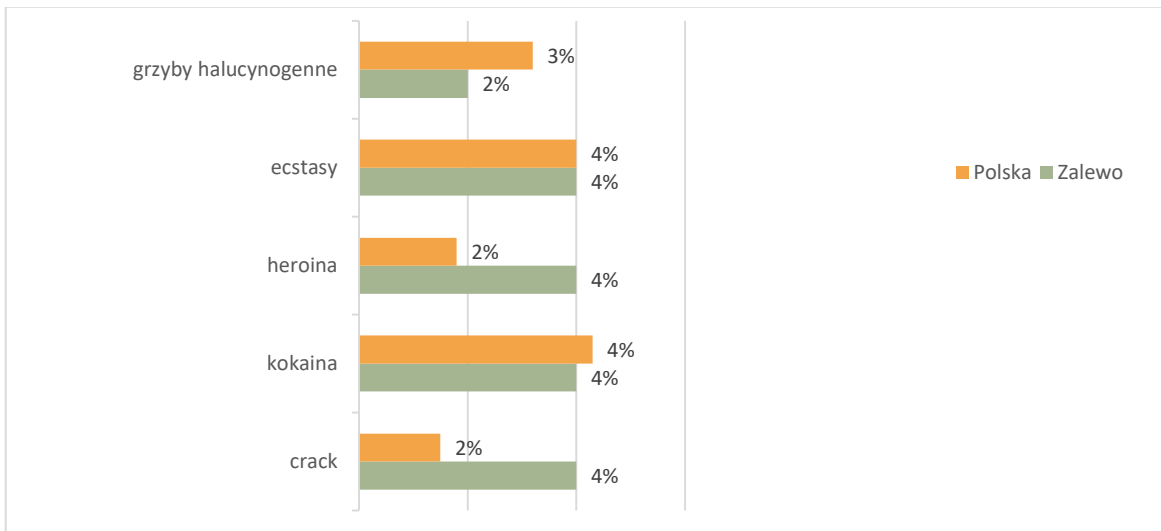
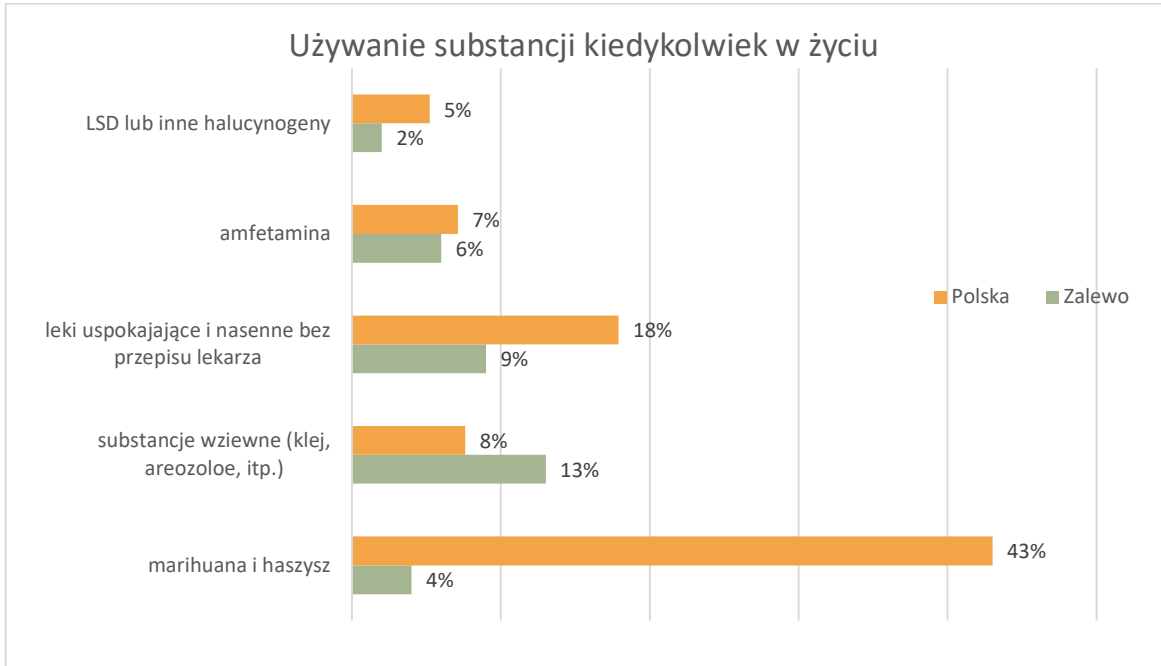
- **wcale nie paliłem(łam) w czasie ostatnich 30 dni:** uczniowie z Gminy Zalewo o 38 p.p. częściej;
- **mniej niż 1 papieros na tydzień:** uczniowie z Gminy Zalewo o 10 p.p. rzadziej;
- **mniej niż 1 papieros dziennie:** uczniowie z Gminy Zalewo o 6 p.p. rzadziej;
- **1 – 5 papierosów dziennie:** uczniowie z Gminy Zalewo o 10 p.p. rzadziej;
- **6 – 10 papierosów dziennie:** uczniowie z Gminy Zalewo o 8 p.p. rzadziej;

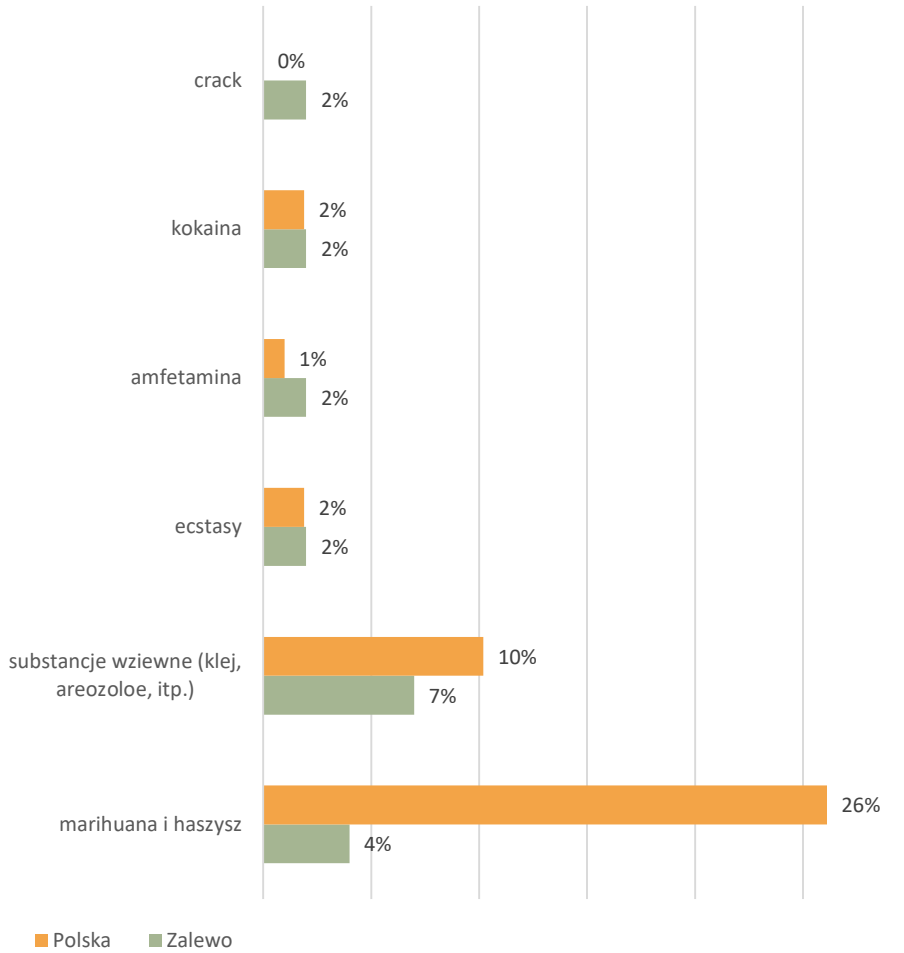
Wśród **uczniów** w **badaniu ogólnopolskim**, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **choć raz w życiu**, okazały się: marihuana, haszysz (43%) oraz leki (18%).

Wśród uczniów **Szkół z terenu Gminy Zalewo** problem przyjmowania narkotyków czy dopalaczy występuje w niższym stopniu niż średnia Polski. Uczniowie najczęściej przyznają się do używania substancji wziewnych (klej, areozole- SP 7-8 Zalewo: 13%) oraz zażywania leków- 9%.

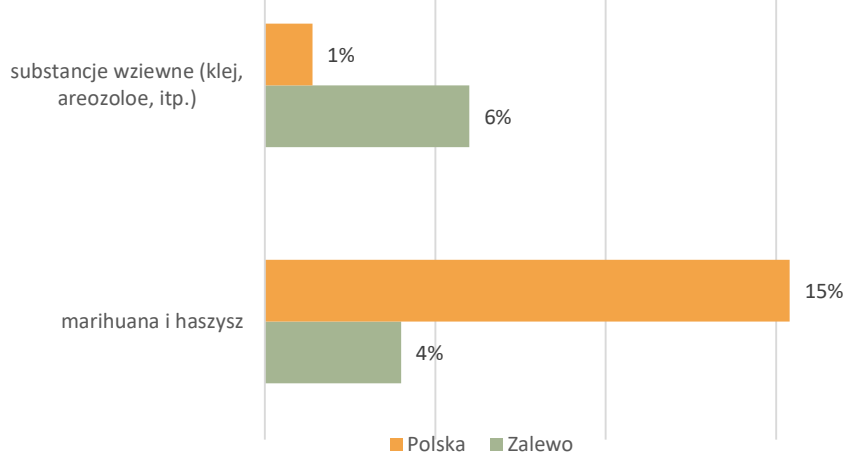
Używanie substancji kiedykolwiek w życiu

Używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy

Używanie substancji w czasie ostatnich 30 dni

ESPAD – PODSUMOWANIE

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów **Szkół z terenu Gminy Zalewo** jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie z Gminy Zalewo nie tylko **spożywają mniej alkoholu w porównaniu do próby ogólnopolskiej**, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Ponadto młodzież nie tylko rzadziej sięga po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski, ale również rzadziej pali papierosy. Wskazuje to na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu i palenia papierosów. **Niewielki odsetek uczniów (mniej niż 5%) przejawia problemy z narkotykami i dopalaczami (uczniowie głównie sięgają po substancje wziewne, marihuanę, haszysz oraz leki, które zażywają w ilościach większych, niż zalecane).**

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Zalewo

- W opinii mieszkańców Gminy Zalewo najistotniejszymi problemami społecznymi są: uzależnienia behawioralne oraz uzależnienie od alkoholu (po 75%), bezrobocie i bieda (po 68%), a także kryzys rodziny (67%). Z kolei bardzo powszechnymi zjawiskami uzależnień w ich środowisku są: nikotynizm (91%), siecioholizm (87%) oraz alkoholizm (81%).
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Zalewo odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka – badani regularnie spożywają alkohol (deklaracje: kilka razy w miesiącu: 26%; raz w tygodniu: 7%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (1-2 porcje: 49%, 3-4 porcje: 14%),
- Dla 59% ankietowanych w najbliższej okolicy znajdują się zbyt dużo punktów, w których można kupić alkohol.
- 80% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- 6% mieszkańców Gminy Zalewo daje przyzwolenie na prowadzenie samochodu po wypiciu niewielkiej ilości alkoholu oraz uważa, że jest to bezpieczne.
- 47% ankietowanych przyznało, że nie posiada wiedzy na temat miejsc w lokalnym środowisku, w których osoby borykające się z problemem uzależnienia od alkoholu uzyskiwałyby pomoc.
- Zauważalny jest problem przemocy w rodzinie - 31% mieszkańców Gminy Zalewo deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 20% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Zalewo nie jest rozpowszechnionym nałogiem – 73% badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych nałogowo czy też okazjonalnie.
- Badani deklarują, że mają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze, 65% zna przynajmniej jedną taką osobę.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Zalewo można określić jako niezauważalny – tylko 5% mieszkańców przyznaje, że grywa w gry na pieniądze.

- 79% ankietowanych mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Badani wskazali szczególnie na potrzebę organizacji wsparcia psychologicznego dla rodzin (36%), warsztatów profilaktycznych dla uczniów (38%) oraz otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (23%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Gminy, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu

- zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
 - Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
 - Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
 - Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
 - Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol badani deklarują, że 100% zawsze sprawdzają dowody potwierdzające wiek.
- 50% z badanych uważa, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- Respondenci wskazują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18go roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (20%).
- 100% badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie budzącej wątpliwości co do pełnoletności.

- 20% badanych stwierdza, że sytuacje spożywania alkoholu w obrębie sklepu zdarza się najczęściej kilka razy w roku, a pozostałe 70% nie zauważa takich zachowań.

Rekomendowane działania dla sprzedawców napojów alkoholowych:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych (szkolenie w punktach sprzedaży alkoholu), działania edukacyjne z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty i ulotki, naklejki do umieszczenia w punktach.
- Podejmowanie cyklicznych działań kontrolnych, interwencyjnych a także prewencyjno – edukacyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych np. wykorzystanie procedur badawczo - profilaktycznych.
- Zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych skierowany do sprzedawców napojów alkoholowych występujących do Urzędu Miejskiego z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
- Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją oraz z organem kontrolnym takim jak GKRPA.

Dzieci i młodzież szkolna

- W opinii młodszych mieszkańców Gminy Zalewo (uczniów) najbardziej powszechnymi uzależnieniami behawioralnymi pojawiającymi się w ich środowisku są: uzależnienie od Internetu (SP 4-6: 37%; SP 7-8: 61%), a także uzależnienie od smartfonów i mediów społecznościowych (SP 4-6: 48%; SP 7-8: 60%).
- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Zalewo jest zauważalnym problemem. 21% uczniów klas 4-6 oraz 32% klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas

programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 12% młodszych oraz 17% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanym miejscem inicjacji palenia papierosów były spotkania ze znajomymi. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze nie występuje wśród uczniów szkół Gminy Zalewo. Jednakże, należy zwrócić uwagę na prewencyjną profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych lub ryzyka zażywania – bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i telefonu komórkowego. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 6 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Negatywnie należy ocenić skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych (przede wszystkim gry na automatach - SP 4-6 – 21%; SP 7-8 – 36%). Gry „na

pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.

- Uczniowie w większości deklarują dobre samopoczucie we własnej klasie (SP 4-6: 92%; SP 7-8: 83%). Jednak nie należy bagatelizować faktu, że 1% uczniów klas 4-6 oraz aż 10% klas 7-8 przeciwnie określa swoje odczucia – do tego stopnia, iż niektórzy chcieliby zmienić klasę.
- Niepokojące wydaje się, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o tym, iż byli oni ofiarami przemocy rówieśniczej (42% 4-6 SP; 61% SP 7-8).

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- Organizacja spotkań, pogadarek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
 - uczyły zasad bezpiecznego korzystania z Internetu oraz będą miały na celu:
 - poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznanym,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doborem treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,

- ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
- poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
- poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
- pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.
- poszerzały wiedzę o zjawisku agresji, na którą składają się definicja agresji, formy i powody jej stosowania przez niektórych uczniów, skutków krzywdzących zachowań agresywnych;
- dotyczyły sposobów radzenia sobie z agresją rówieśników, w tym konkretnych umiejętności asertywnego reagowania na agresję słowną i fizyczną;
 - rozwiązywania konfliktów – wiedzy o sposobach likwidowania kontrowersji, ćwiczenia metod konstruktywnego komunikowania się oraz praktycznego rozstrzygania sporów i kłótni;
 - porozumienia bez przemocy (NVC) – nauki empatycznego komunikowania się z innymi.
- **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**
 - ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
 - ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
 - ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
 - ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
 - ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
 - ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
 - ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
 - ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
 - ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.

- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.